په آخرت ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتني ئي

حکمتیار

فهرست

عنوان صفحه

د ناشر مقدمه ۱

په آخرت ایمان.. ۳

په آخرت باندي د ایمان معنی: ۴

د آخرت د اثبات دلائل ۸

هر څه پیل او پای لري: ۱۷

د عملونو مکافات او مجازات: ۲۱

په عالم کي نظم او هدفمندي: ۳۷

په آخرت د ایمان غوښتني.. ۶۲

آخرت ته په دنیا ترجیح ورکول ۶۲

دنیا وسیله او آخرت هدف ګڼل ۷۰

له مرګه نه وېرېدل ۷۴

ډاډ او اطمئنان: ۸۳

جنت د چا لپاره؟... ۸۴

د عمل او اجر ورته والی... ۸۵

څوک به قیامت نه مني؟... ۹۲

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوینو ممنون یو چې موږ ته ئې د یوه بل ښکلي کتاب د خپرولو توفیق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ یوه برخه ده چې د اردوی سپاهیان رضاکار اسلام په تربیتي غونډو کي ورور حکمتیار رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼې کي ترتیب او چاپ شوی، بیا د ځینو عربو ورونو په غوښتنه، په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په آخرت د ایمان معنی، غوښتني او هغه دلایل وړاندي کوي چې د بیاژوندون او د عملونو د مکافات او مجازات په اړه په قرآن کي راغلي، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼې کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۲. په آخرت ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۳. په پیغمبرانو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۴. په کتابونو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۵. په ملائکو او قضا او قدر ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

د دغو اساسي مسایلو اهمیت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چي یو ځل بیا ئې خپل خدای پال او په دین مین ولس ته وړاندي کړو، هغو باایمانه ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري یرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ایمان په حقیقت پوه شي، نورو ته ئې وښیي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ایمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظیم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمین بیرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقیقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنیا او آخرت کي د هغو توریالیو مبارزینو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټیټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقیم

بسم الله الرحمن الرحيم

په آخرت ايمان

په آخرت باندي د ايمان موضوع له هغو سترو موضوعاتو څخه ده چي په قرآن عظيم الشأن کي له هر څه نه زيات ورباندي بحث شوی، د کومي مسئلې په باب چي زيات دلائل ويل شوي او مشرکينو د هغې په هکله تر ټولو زيات اعتراضات کړي او منل ئې ورته ګران وو، هغه په آخرت باندي د ايمان موضوع ده.

مشرکينو ته تر بلي هري موضوع د دي خبري منل ګران وو چي قيامت به راځي، دا عالم به له منځه ځي، خپل ځای به بلي نړۍ ته پرېږدي، ټول مړي به بياراژوندي کېږي، له هر چا سره به محاسبه کېږي، هر چاه ته به د خپلو عملونو مکافات او مجازات ورکول کېږي، ځيني به جنت ته درومي او ځيني دوزخ ته، د دې موضوع په اړه ئې تر ټولو زياتي پوښتني کړې، استهزاء ئې کړې، هغه ئې مهال ګڼلې او د هغې په منلو کي ئې ستونزي درلودې.

په مکي سورتونو کي اکثراً په همدغي مسئلې بحث او ترکيز شوی. قريشو ته دا خبره آسانه وه چي الله ومني، خو د دې خبري منل ورته ګران وو چي د دې عالم موجوده نظم به پای ته رسېږي، او پس له هغه چي

انسان ومري، د هغه هډو کي وراسته شي او په زمکه کي تجزيه شي، هغه به بېرته راژوندی کېږي او بيا به حساب او کتاب وي، دا خبره هغوی ته ډېره مبهمه، مجهوله او غير قابل قبول معلومېده.

موږ به دا موضوع تر دريو عنوانو لاندي څېړو:

- په آخرت باندي د ايمان معنی څه ده؟
- قرآن عظيم الشأن د آخرت د اثبات لپاره کوم دلائل وړاندي کړي؟
- او په آخرت باندي د ايمان مقتضيات او غوښتنې کومي دي؟

په آخرت باندي د ايمان معنی:

په آخرت باندي د ايمان معنی دا ده چي يو وخت به د عالم دا اوسنی نظم پای ته رسېږي، لکه څنګه چي هر څه ځانته اجل او د پای نېټه لري، دا هستي او کائنات هم ځانته اجل لري، په يوه معينه نېټه به دا نظام متلاشي کېږي، لمر او ستوري به تياره کېږي، هغه به په خپلو منځونو کي تصادم کوي، غرونه به له خپلو ځايونو خوځېږي، آسمان به ټوټې ټوټې کېږي، زمکه به د بحرونو تر اوبو لاندي کېږي، د عالم دا موجود نظام به متلاشي کېږي، لمر به له غربه طلوع وکړي، بيا به تک تور شي او د هغه له تياره کېدو سره سم به ستوري هم تياره شي، لمر به ټوټې ټوټې شي په زمکه به راپرېوځي، په دې ستر او پراخ عالم کي چي څه ترسترګو کېږي ټول به ختم شي، بيا به الله جل شأنه نوې دنيا، نوې زمکه او نوی آسمان، د نويو ضوابطو سره پيدا کړي، له دې موجوده زمکي او آسمانونو نه پرته، چي هلته به نوي ضوابط حاکم وي، بيا به الله جل جلاله ټول انسانان د

پیدایښت له شروع نه تر قیامته پوري، بیا راژوندي کړي، له خپلو قبرونو نه به راپاځي، بیا به ټول د حشر په میدان کي راغونډ شي، د الله تعالی په وړاندي به ودرېږي، هر چا ته به خپله عمل پاڼه او د خپل ټول ژوند هغه اسناد په لاس کي ورکول کېږي چي خپل ټول کړه وړه به په کي ګوري، ټول اعمال به ئې ورته مجسم شي، هر څه به په هغه شهادت ورکوي، نه یوازي هر هغه څه به شهادت ورکوي چي د ده د اعمالو شاهد وو، بلکي د هغه د وجود اعضا به هم د ده په کړو وړو شهادت ورکوي، هغه ته به د انکار هیڅ امکان او مجال نه وي پاته، ټول عملونه به ئې ورته مجسم او څرګند شي، چاته به د عمل پاڼه په ښي لاس او چاته به په کیڼ لاس او له شا نه ورکړی شي، له ځینو سره به حساب داسي وي چي یوازي خپل عملونه به وروښودی شي او په همدې به اکتفا وشي او الله تعالی به له هغه سره مزید محاسبه نه کوي، خو له ځینو سره به حساب کېږي، بیا به هر څوک د خپلو عملونو اجر او مکافات په مکمله او بشپړه توګه ګوري.

انسان چي کوم عمل کړی او د ده د هر عمل له نېټې نه تر قیامته پوري چي د هغه په عمل کوم اثرات مرتب شوي، د دې ټولو اجر به په مکمله توګه تر لاسه کوي، د انسان هر عمل ګڼ شمېر اثرات لري او زیات نتائج پرې مرتب کېږي، ډېر خلک ترې متأثر کېږي، بیا همدغه متأثره شوي کسان د ده همدا عمل تکراروي، او ډېر نور د دوی تراغېز لاندي همدغه کار کوي، دا لړۍ ترقیامته پوري دوام کوي، دغو ټولو ته په پام سره به انسان ته د ده د هر عمل بشپړه سزا او بدله ورکول کېږي، که

هغه ښه کار کړی یوازي د همدې ښه کار بدله به نه ترلاسه کوي، بلکي په دې ښه کار باندي چي کوم نتائج مرتب شوي، نور انسانان ترې متأثره شوي او د ده په پل ئې پل ایښی، او همدا کار ئې کړی، د دې ټولو په بدلې او مکافات کي به هغه هم شریک وي، بیا به ځیني د خپلو نېکو عملونو په بدل کي جنت ته ځي او ځیني به د خپلو بدو کړو وړو په وجه دوزخ ته درومي، کافران به دتل لپاره په دوزخ کي پاته کېږي مگر کله چي الله وغواړي، او گنهگار مسلمانان به له هغه وروسته چي د خپلو عملونو جزا وگوري جنت ته ځي، د هغوی په هکله به شفاعت منل کېږي، د عفوې او شفاعت په وجه به له دوزخ نه وځي او جنت ته به داخلېږي.

جنت د انسان د عملونو تجسم دئ، د هغه نېکي خبري دي چي هلته د مېوو په ونو بدلې شوي او د هغه نېک اعمال دي چي په بنگلو بدل شوي، د یوه عادي مسلمان د جنت سور به هومره وي لکه دا اوه آسمانونه او زمکه چي ځنگ په ځنگ کېږدې، د دې ستر او پراخ جنت نه د استفادې لپاره به طبعاً هغه په دې موجوده شکل کي نه وي، هغه به د یوه داسي مناسب هیئت سره په دغه جنت کي ژوند کوي چي له دې ټول خور او پراخ جنت څخه خوند واخیستی شي. همدا راز په دوزخ کي به هم هغه له دې ووړ جسد سره نه وي، ځکه د دوزخ د شدید اور لمبې خو داسي واړه واړه شیان لکه خس او خاشاک په هوا کوي، د هغه جسد به همدومره وي چي د خپلو ټولو عملونو جزا وگاللی شي، یعني هلته به دغه موجود جسد او جثه او دا اوسنی قد او قامت نه وي، بلکي دا به له همغو حالاتو او ظروفو سره برابر

وي.

په دې هکله چې جنت به د انسان د کړو وړو او د نېکو عملونو عملي تجسم وي، پيغمبر عليه السلام فرمايي: د جنت زمکه ښېرازه ده، اوبه ئې خوږې دي، او د انسان تسبيح او ذکر هلته په ونو بدلېږي، چې يو څَل وايي: "سبحان الله والحمدلله ولا اله الا الله والله اکبر"، په جنت کي تا ته يوه ونه شنه کېږي او دا ستا عملونه دي چې هلته درته په بنګلو بدلېږي.

په دوزخ کي به د انسان جزا او عذاب د ده عمل ته ورته وي، په دنيا کي چې هغه څه ډول عمل کړی، عذاب به ئې عمل ته ورته وي، دا په آخرت باندي د ايمان مختصر مفهوم او معنی ده.

د آخرت د اثبات دلائل

د قيامت په ارتباط څو مسئلې مطرح دي:

- لومړی موضوع دا چي دا دنيا به پای ته رسېږي، دا ثابت عمر لري چي د خپل اجل په را رسېدو سره به د هغې دا موجود نظم ختمېږي.
- دوهمه موضوع دا چي انسانان به بېرته له قبرونو راپاڅي، له هغه وروسته چي هډوکي ئې وراسته شوي او په زمکه کي تجزيه شوي، بيا به راژوندي کېږي.
- درېيمه موضوع دا چي هغه به د خپلو ټولو کړو وړو سزا، اجر او مکافات ګوري.

د دغو دريو مسئلو د ثبوت لپاره قرآن عظيم الشأن ګڼ شمېر دلائل وړاندي کړي:

کافرانو ته د دې خبري منل ګران وو چي انسان دي ومري، د هغه وجود دي په خاورو کي تجزيه شي، هډوکي دې وراسته شي او هغه دي بېرته راژوندی شي، لکه چي قرآن د هغوی په اړه فرمايي:

#‰ãr 4?/ ßlqß/ `B ª! $ß èqÿ Ÿw ßÿgŸ» J# %ô _ « $ß (qß ¡ %ãr

لنحل:۳۸ ÇÌÑÈ šc qß=ê/ Ẅ Ä $Z9$ŽYò2 &£Å»9r $ym ïhøã

په خپلو کلکو قسمونو سره ئې د الله په نامه لوړه وکړه چي الله به هغه ځوک بیا راپورته نکړي چي ومري، داسي نه ده "لکه دوی چي گمان کوي" بلکي حقیقت دا دئ چي دا په الله باندي یوه حقه وعده ده "چي ټول هغه خلک به بېرته راژوندي کوي چي مړه شوي" خو اکثر خلک نه پوهېږي.

گورئ چي د آخرت منکرینو به ویل: دا هسي خبره ده چي انسان ومري بیا به راژوندی کېږي، دا ئې محال گڼله او په دې خبري ئې کلکه لوړه کوله چي الله هغه کسان بېرته نه راژوندي کوي چي ومري. خو قرآن د دوی په ځواب کي فرمایي: دا د الله تعالی تغییر نه منونکې وعده ده، دا کار به د دې لپاره کوي چي:

(qç. Nå (yãy. šú ï‰$O=è‹Ïr ïŠi bqçÎFø “ ï‰$Ng9 ûî7ã

النحل:۳۹ ÇÌÈ ûüÎÉ»Ÿ2

تر ځو دوی ته هغه څه و اضح او څرگند کړي چي په هغه کي ئې اختلاف کولو ، او تر ځو کافران وپوهېږي چي دوی دروغجن وو.

یعني الله تعالی به دوی د دې لپاره بېرته راژوندي کوي چي په حقیقت ئې پوه کړي، هغه څه ورته روښانه کړي چي دوی به اختلاف پکي کولو او په دې وپوهیږي چي د دوی دا عقیده دروغجنه وه چي الله به خلک له هغه وروسته چي ومري نه راژوندیکوي. تاسو ته د قیامت راتگ او د

انسانانو بیاژوندون گران او محال برېښي، په داسي حال کي چي الله تعالی په وړاندي دومره آسان کار دئ چي د ده یوازي دا وینا کافي ده چي ورته ووایي: وشه او هغه ترسره شي.

ÇÎÈ ãaqãŠù ` ä¼ç9 Aqà¯ b& çR‰‘&#Ì] àó´ ï $Zãþ% $JR]

النحل: ۴۰

کله چي د یوه څه اراده وکړو نو زمونږ وینا یوازي دا وي چي ورته وایو: وشه، نو (هغه له ځنډه پرته) وشي.

د قدیر خدای کار داسي دئ چي کله د کوم کار د کولو او د کوم څه د پیدا کولو اراده وکړي نو یوازي د یوه امر په صادرولو سره هغه کار ترسره شي، یوازي دومره وایي چي وشه، نو هغه کار له ځنډه پرته ترسره کېږي.

همدا راز د الاسراء د سورې په ۴۹، ۵۰ او ۵۱ آیت کي راغلي:

ÇÍÒÈ #%ƒÏ‰` $)ù¯z bqãèqàõJ9 $R¯&ä $G»ùâr $VJ»àÏã $Zä#ÏŒä& (#þqä9$%r

† Î ŽçŠò6 ƒ $£JÏiB $)ù¯z ÷rr& ÇÎÉÈ #‰ƒÏ‰n ÷rr& ¸ç‘$f Ïm (#qçRqä @è

ç9B Aïr& Ns䕟ù “Ï%©!$ @è $RߊÏè‹ã ` B bqä9qà)ušŠ¡ ù öNà6Í‘r߉ß

b& Ó¤ã @è qèd 4ÓLB šc qä9qà)ƒr Nå• râ'â 7ø‹] bqàÒÉóZã¡ù

ÇÎÊÈ $Y6ƒÌ% šc qä3ƒ

الاسراء: ۴۹-۵۱

او وئې ويل: کله چې موږ هډوکي شو او وراسته شو، آيا موږ به بيا په يوه نوي خلقت او پيدايښت کي راپاڅېدونکي يو؟ ورته ووايه! تيږی شئ يا اوسپنه او يا بل داسي څه چې ستاسو په سينو کي درته ستر برېښي، ژر ده چي وبه وايي: څوک مو بېرته راپيدا کوي؟ ورته ووايه! هغه ذات چې د لومړي ځل لپاره ئې تاسو راپيدا کړئ، خو ډير ژر ده چي دوی به خپل سرونه تاته خوځوي او وايي به: دا "دوهم ځلي پيدايښت" به کله وي؟ ورته ووايه: شايد نږدې وي.

گورئ چي دوی د بيا ژوندون په اړه څو پوښتني او اعتراضات لري: کله چي زموږ غوښي توی شي، په هډوکو بدل شو، د بدن ټول اجزا مو وراسته شي، څنگه بيا به په يوه نوي هيئت او جوړښت کي راژوندي کېږو؟ دا خبره ورته محال برېښي چي انسان دي په ورستو هډوکو بدل شي او هر څه دې تجزيه شي، بيا دي بېرته راژوندی شي!!" په ځواب کي ورته ويل شوي: تاسو خو د هغو سننو او ضوابطو مطابق مرئ چي الله تعالی وضع کړي، د همدې ضوابطو په حکم په هډوکو، ورستو اجزاوو او خاورو بدلېږی او له همدې خاوري پيدا شوي يئ، ولي له دغي خاوري بيا راپيدا کېدل درته محال برېښي؟!! کوم ذات چي تاسو د لومړي ځل لپاره له خاوري پيدا کړئ، هغه به مو بيا راپيدا کوي. د څه لپاره له خاوري بيا پيدايښت محال گڼئ؟ حال دا چي تاسو له همدې خاوري پيدا شوي ياست، د همدې خاوري اجزاء دي چي په دانې او مېوی بدلېږي او له هغه نه د انسان نطفه جوړېږي.

همدا راز قرآن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الج:۵

اې خلکو! که د بيا ژوندون په اړه په شک کې وئ، نو مونږ خو له خاوري راپيدا کړئ، بيا له نطفې، بيا له علقې، بيا له ژوول شوې يوې ټوټې غوښې چې انځور شوې او نه انځور شوې وي، ترڅو تاسو ته وښيو او څه چې وغواړو تر يوې نېټې ئې په رحم کې ځای په ځای کوو، بيا مو د ماشوم په څېر راباسو، بيا (همداسي ستاسو پالنه کوو) تر څو خپل قوت ته ورسېږئ او له تاسو نه ځيني ومري او ځيني مو تر ټولو لوېدلي عمر ته ورسېږي، هومره چې له پوهېدو وروسته په څه نه پوهېږي او زمکه ګورې چې وچه کلکه ده، خو چې کله اوبه ورباندي نازل کړو، وخوځېږي، وده وکړي او هر راز سمسور بوټي راوټوکوي.

دلته د ټولو انسانانو د عادي او ورځني خلقت مختلفو پړاوونو ته اشاره

شوې، چې له خاوري پیل او په مرګ ئې پای ته رسي، په بل ځای کې د خاوري او ختې نچوړ او خلاصه د انسان د ترکیب ماده ګڼي او دا د قرآن یوه بله معجزه ده چې وايي انسان د زمکې له خلاصې راپیدا شوی، یعني د ده په وجود کې د ټولو هغو شیانو بېلګه شته چې په زمکه کې شته، انسان اوس په دې پوه شوی چې په رښتیا د انسان په وجود کې ټول هغه عناصر شته چې په زمکې کې شته، د ده د جسم په ترکیب کې د اوسپنې په څېر مواد هم شته، له نن نه سل کاله مخکې که چا دا خبره کړې وی چې د انسان په جسم کې د اوسپنې په څېر د زمکې نور مواد هم شته، خدای خبر چې د ده په خبري به ئې څومره خندلي وو، خو علم نن په دې حقیقت پوه شوی او د انسان د جسم د ترکیب په هکله د قرآن همدا خبره کوي.

تا ته ولې له خاوري د انسان بیا راپیدا کېدا محال او ګران بر ښېي؟ مګر الله تعالی په لومړي سر کې انسان له خاوري نه دئ پیدا کړی؟ مګر دا اوس د هر انسان نطفه د خاورو له اجزاء نه جوړوي؟ د الله تعالی په اراده هغه دانه او مېوه چې له خاوري جوړه شوې د انسان په بدن کې د ده نطفه ترې جوړه شي، له نطفې نه بیا علقه "تړل شوې وینه چې ژوري ته ورته وي" بیا د غوښي داسي ټوټه چې ژوول شوي ته ورته وي، چې د ځیني برخي تخلیق ئې بشپړ او مکمل شوی او د بلې برخي تخلیق ئی نامکمل وي، په هغي بڼې کې چې الله تعالی ورته غوره کړې تر معیني نېټې د مور په رحم کې پاته شي، بیا د ماشوم په توګه دنیا ته راشي، روزنه ئې کېږي، تر هغه چې د خپل قوت او ځوانۍ پړاو ته ورسېږي، ځیني په نیمایي لاري کې ومري،

ځيني د عمر داسي پړاو ته ورسېږي چي خپله ټوله مخکنۍ پوهه له لاسه ورکړي، له علم او پوهي وروسته په څه نه پوهيږي، همدا راز زمکه گورئ چي سپېره او وچه وي خو کله چي په هغې اوبه رانازلي شي وخوځېږي، وده وکړي او هر راز غوره بوټي راشنه کړي.

دا څوک دئ چي له خاوري انسان پيدا کوي؟ په انسان باندي دا مختلف مراحل د چا په اراده رادرومي؟ انسان تر ټولو مخلوقاتو افضل او اشرف دئ هر څه ده لره مسخر دي، خو هغه له داسي مراحلو نه طوعاً او کرهاً تېرېږي چي د ده خپله اراده په کي هيڅ اثر او اغېز نه لري. نه غواړي په زړښت محکوم شي، د بل د اوږو پېټی شي او د عمر هغي مرحلې ته ورسېږي چي د ماشوم په څېر شي، په څه نه پوهېږي، دا ئې زړه نه غواړي چي ژوند ئې پای ته ورسېږي او په مرگ محکوم شي، خو چاره نه لري، مخالفت نشي کولی، د يوه مجبور او محکوم موجود په توگه لدې مراحلو تېرېږي، ووایاست چي هغه څوک دئ چي انسان د ده د ارادې په وړاندي محکوم دئ؟ له هغه وروسته چي د خاورو له اجزاوو نه د ده نطفه جوړه شي، د مور په رحم کي تر معيني نېټې پاته کېږي، له مختلفو مراحلو تېرېږي، او بيا په معينه نېټه د مور د رحم له تيارې او تنگي دنيا نه د پراخي دنيا غېږ ته راووځي، ضعيف او ناتوانه او د بل مرستي ته اړ، خو ورو ورو ئې روزنه کېږي، د قوت آخري معراج ته ورسېږي، خو له هغه ځايه ئې بېرته زوال پيل شي، د ضعف او ناتوانۍ په لور درومي، په زړښت محکوم شي، طاقتونه او استعدادونه ئې ختم شي او په پای کي ئې د مرگ

فیصله وشي.

انسان په خپل ژوند کي "له خاوري پیدایښت"، "له یوې دنیا بلي ته تګ" ، "د پیدایښت نښته" ، "دنیا ته د راوتلو نښته"، "د مور په رحم کي د پاته کېدو معینه موده" او "د مرګ نښته او اجل" په خپلو سترګو ګوري ، سره لدې څنګه او د څه لپاره له بیا ژوندون او لدې دنیا نه بلي ته له تګ نه انکار کوي!!؟

همدا راز د زمکي وچ او سپېره ډاګونه ګورئ چي هیڅوک له هغه نه د ژوندي شي د راپیدا کېدو طمع نه لري، خو الله جل شأنه له آسمانه اوبه وروباندي وورو‌ي، وخوځېږي، وده وکړي او هر راز غوره او ښاېسته نباتات راشنه کړي.

د دغو صحنو له لیدو سره سره څنګه د انسان بیا ژوندون ورته ګران او محال برېښي؟!! هغه ذات چي د وښو ډکي او دانې، له هغه وروسته چي تر خاورو لاندي وراسته شي، بېرته را شنه کوي، انسان به هم له خپل قبر نه او له هغه وروسته چي هډوکي ئې وراسته شي بیا راژوندی کوي.

په دې مبارک آیت کي چي د انسان د پیدایښت د مختلفو مراحلو په هکله او له زمکي نه د نباتاتو د راشنه کېدو په هکله کوم بحث شوی، قرآن عظیم الشأن له هغه نه څو ستري مسئلې ثابتوي او دا نتائج وروباندي مرتب کوي:

‘, tø$qèl ®$b'Î 7Ï'Œ

دا د دې لپاره چي الله حق دئ، په الوهیت او شته والي کي ئې شک نشته، دا

تحولات او بدلونونه، هم د انسان په ژوند کي او هم د دې عالم په غېږ کي ښيي او په دې شهادت ورکوي چي الله تعالی حق دئ، يو ذات شته چي د هغه په اراده دا تحولات او بدلونونه راځي.

4Äq̈K8$Çzä ¼ąR&r

او دا چي هغه مړي ژوندي کوي، په خپلو سترګو ګورئ چي انسان او نبات له خاورو راپيدا کوي.

Ö‰% äó« Èä4?ã ¼ąR&r

او دا چي هغه په هرڅه قادر او برلاسی دئ

$kŽü | = f‘ ž pšï#ä pã$į 9$Ŧb&r

او دا چي قيامت هغه معين ساعت راتلونکی دئ، په هغه کي هيڅ شک نشته.

لکه څنګه چي ته په خپل ژوند کي ګورې چي په يوې معيني نېټې له يوې دنيا بلي دنيا ته انتقال کوې، د مرګ ساعت دي له مخکي ټاکل شوی، د پيداينښت نېټه دي تعيين شوې، او کمال ته ستا د رسېدلو ګراف ټاکل شوی، چي بيا له دې ځايه ستا د زوال لړۍ پيل کېږي، همدا راز د دې دنيا د ختمېدو او د بلي د پيل کېدو لپاره اجل او ثابته نېټه ټاکل شوې.

ŕ qçãš$’î ` B ß èØ ©$Žc &r

او دا چي الله به هغه بېرته راژوندي کوي چي په قبرونو کي دي، لکه څنګه

چي الله تعالی د وچي او سپېرې ځمکي له زړه نه نباتات راشنه کوي، همدا راز به هغه چي په قبرونو کي دي بېرته راژوندي کړي.
ګورئ چي قرآن د انسان په ژوند کي او د دې عالم او طبيعت په دغو تحولاتو باندي استناد کوي او دا پنځه نتايج زموږ مخي ته ږدي: الله حق دئ، هغه مړي ژوندي کوي، په هر کار قادر دئ، د قيامت معين ساعت راتلونکی دئ او الله جل شأنه به هغه چي په قبرونو کي دي راژوندي کوي.

هر څه پېل او پای لري:

کافران دا دنيا ابدي او تلپاتې ګڼي، حال دا چي د عالم هر څه پای لري، په خپلو سترګو ګورو چي هر شی پېل او پای لري، دا دنيا د داسي اشياوو مجموعه ده چي ټول پيل او پای لري، هر يوه ته عمر ټاکل شوی، هر څه ټاکلی عمر لري، د عمر په پای کي په زوال محکومېږي، رانسکورېږي او ختمېږي، ژوند ئې شروع شي، کمال ته ورسېږي، بېرته ئې زوال پېل شي، تر يوې معيني نقطې او نېټې مخکي درومي، خو له هغه نه وروسته بېرته د مرګ او زوال په لوري خوځي، لکه چي قرآن فرمايي:

ÇÏÑÈ bqÿÉè/ Xù& ÈÙø$’Îçó å6 Zçöèè Br يس:۶۸

چاته چي عمر ورکوو بېرته ئې په خلقت کي رانسکوروو، آيا تعقل نه کوي؟!
ګورو چي هر عمر لرونکی په زوال او زړښت محکومېږي، له يوې نېټې ئې ژوند پيل شي، د کمال خاص پړاو ته ورسېږي، د عمر په تېرېدو سره د

زوال په لور درومي، او په پای کي مري.

لکه څنگه چي قرآن وايي د دې عالم هر مخلوق خاص عمر لري، د عمر په پای کي زوال مومي، علم همدا خبره کوي، ساينس پوهان همدا خبره کوي، وايي: هر څه زړېږي او زوال مومي، د کهولت عامه قاعده چي وايي: هر څه په زوړوالي او فنا باندي محکوم دئ، نن دا د ساينسي علومو يو عام او اساسي بنسټ دئ، خلقو ډېر شيان ابدي او تلپاتې گڼل، خو نن علم په دې پوهېږي چي د کهولت قاعده يوه عامه حاکمه قاعده ده، د عالم هر څه د دې په وړاندي محکوم دي، هر څه د کهولت او زوړوالي په لور درومي، قرآن عظيم الشأن فرمايي: لکه څنگه چي د فرد لپاره اجل ټاکل شوی او د قومونو لپاره اجل ټاکل شوی، همدا راز د عالم د هر توکي لپاره اجل ټاکل شوی.

Ÿr žã$™ brãÅÙGó„ Ÿ bÜè_& ä!` #Œîù @_& pBé@ãÏr

ÇÌÍÈ šc qãÏ‰ø)tGó„ الاعراف:۳۴

او هر امت ته اجل ټاکل شوی، نو کله چي د دوی اجل راورسېږي نه به يوه شېبه وروسته شي او نه به مخکي شي.

الله تعالی د قومونو لپاره هم اجل ټاکلی، د امتونو د راپيدا کېدو او زوال لپاره هم نېټه ټاکل شوې، له خپلي معيني نېټې نه، نه رامخته کېدی شي او نه وروسته کېدی شي. همدا راز د روم د سورې له ۷ تر ۱۱ آيت پوري دې

مطلب ته په دې الفاظو اشاره شوې:

bqÿ» î ôã í•Åÿ$Çã ãèr $‹R‰9$ßíÓtø$`Ï #ŀŷ» ß bqè=ÏÿxÏ

Ú ôŢ$!Ñqà»Ki 9$ª! $, ={ $B NÍÅ àR& þî (rãÅ3ÿGtƒ ö9r& ÇÐÈ

Ç $)îÏ Ä $Z9$`Ï #ŽÏ. bÎr ‘ ¾ÏMÍ ß @ _&r èE s $Î ŵj $Jåþ $Br

ÇÑÈ brãÿ» 39 ãNÎgÍh

هغوى د دنيايي ژوند په ظواهرو پوهېږي خو له آخرته غافل دي، آيا له ځان سره ئې په دې فکر نه دئ کړی چي الله آسمانونه او زمکه او څه چي د هغوى په منځ کي دي، نه دي پيدا کړي مگر په حقه او له ټاکلې نېټې سره، او يقيناً چي اکثر د خلکو له خپل رب سره د ملاقات او مخامخ کېدو په اړه کافران دي

يعني د دنيوي ژوند فقط په ظواهرو پوهېږي، اما له آخرته غافل دي، دې ته پام نه کوي چي الله تعالى هر څه سم او په حقه پيدا کړي، په دې عالم کي عبث، بېهوده، اضافه او کم شی نشي په گوته کولی، د هر څه لپاره اجل ټاکل شوی، دا د اجل قاعده عامه ده، هر څه احتواء کوي، آيا دې ته پان نه کوي چي الله جل شانه د زمکي او آسمانونو د هر څه لپاره اجل ټاکلی او هغه ئې په حقه پيدا کړي،تاسو گورئ چي د هر څه پېدايښت له هيڅ نه پيل شي، ورو ورو وده وکړي، خو د کمال او ارتقاء لپاره ئې معين حد ټاکل شوی، د کمال په آخري پړاو کي ئې د زوال لړی پيل شي او په

پای کي په مرگ محکوم شي، د پيدايښت او مرگ گراف ئې ثابت او ټاکلی حد او معينه موده او نېټه لري. گورئ چي هر څه په حق او له اجل مسما سره پيدا شوي. خو د خلکو ډېری په دې حقايقو نه پوهېږي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

آيا په زمکه کي ونه گرځېدل تر څو وگوري چي د هغو کسانو عاقبت څنگه وو چي تر دوی د مخه وو، "هغه ظالم او مجرم قومونه چي الله مواخذه او هلاک کړي" په داسي حال کي چي تر دوی قوي او زورور ول "او په تمدن کي داسي مخکي ول چي" زمکه ئې تر دوی زياته وسپړله او زياته ئې ودانه کړه، (د زمکي په سپړلو او آبادولو کي تر دوی ډېر مخکي ول، خو د ظلم او تېري په وجه له الهي مواخذې سره مخامخ شول" وگورئ چي د دوی پايله او عاقبت څنگه وو" همغه چي پېغبران له بيناتو سره ورغلل "خو د پيغمبرانو د دعوت مخالفت ئې وکړ او په الهي عذاب اخته شول" الله پر دوی ظلم نه دئ کړی، بلکي دوی په خپلو ځانونو ظلم کولو

[illegible]

ïøÎ ßè¼ç‰‹ïãßè ,ùÜø$(ä‰ ¤ª ! $Ç‼È šc rãÌôGó„ $ķ (qç‰.r

Ç‼È šc qã_ëê

بیا د هغو کسانو عاقبت او پایله بده وه چې بدي ئې وکړه، په دې خاطر چې د الله آیتونه ئې تکذیب کړل او استهزاء ئې پرې کوله.

دا څوک دئ چې ظالمان مواخذه کوي؟ تاریخ ته رجوع وکړئ د هغو متمدنو قومونو انجام وګورئ چې که څه هم په تمدن او قوت کې تر موجوده قومونو ډېر پرمخ تللي ول، خو چې د پیغمبرانو د دعوت مخالفت ئې کړی، وګورئ چې الله جل شأنه څنګه مواخذه کړي، له کوم عاقبت سره مخامخ شوي؟! آیا د دوی دا تباهي، تعذیب او هلاکت د دې دلیل نه دئ چې دلته داسې څوک شته چې له هر چا سره محاسبه کوي او عملونو ته ئې بدله ورکوي؟ همدا ذات به قیامت قائموي، همدا ذات هغه دئ چې پیدایښت ئې پیل کړی، او له پای ته رسېدو وروسته به ئې بیا اعاده کوي، دا همغه ذات دئ چې ټول به د هغه لوري ته ورګرځول کېږئ.

د عملونو مکافات او مجازات:

قرآن عظیم الشأن د آخرت د ثبوت لپاره د عملونو په مکافات او مجازات استدلال کوي. کافران له دې خبري انکار کوي چې په دنیا یا په آخرت کې دي د عملونو لپاره د مکافات او مجازات سلسله وي او یا دا چې انسان دي له مرګه وروسته د دې لپاره بېرته راژوندی کړی شي چې د

خپلو عملونو مکافات او مجازات وګوري!! قرآن عظيم الشأن د دې خبرې د اثبات لپاره ګڼ شمېر داسي محسوس او مشهود دلائل وړاندي کوي چي انسان ئې هره ورځ په خپلو سترګو ګوري:

د التين په مختصري او جامع سوره کي د دغه مطلب په اړه موږ ته دا لارښوونه کوي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] التين: ۱-۸

پدې انځر، پدې زيتون قسم. ۲- په طور سينين قسم. ۳- پدغه خوندي ښار قسم. ۴- بې شکه چي انسان مو په ډېر غوره جوړښت کي پيدا کړی دئ. ۵- بيا مو رد کړ دی تر ټولو ټيټو ټيټ ته. ۶- مګر هغه چي ايمان ئې راوړی او نېک عملونه ئې کړي، نو دوی لره به بدله تلپاتې وي ۷- نو ته څه شي د دين درواغ ګڼلو ته اړ کړې؟ ۸- مګر خدای، احکم الحاکمين نه دئ؟

دلته په لومړيو دوو آيتونو کي په دوو مېوو لوړه شوې او په وروستيو آيتونو کي په دوو ځايونو او د قسمونوپه پای کي ويل شوي چي:

بې شکه چي انسان مو تر ټولو غوره جوړښت کي پيدا کړی دئ.

دا د قسم ځواب دی، په دې څلورو شيانو د دې لپاره لوړه شوې چي ثابته کړي انسان په غوره جوړښت او تقويم کي پيدا شوی، راشئ وګورو چي دا څلور لومړۍ خبري څنګه په دې شهادت ورکوي چي انسان په ډېر غوره تقويم کي پيدا شوی.

پدې آيتونو کي د (طور سينين) او(بلدالامين) مفهوم کاملاً واضح او روښانه دئ او قرآن په خپله د هغوی وضاحت کړی، طور سينين د موسی عليه السلام مبعث دئ او بلد الامين، مکه مکرمه چي د اسمعيل عليه السلام او محمدعليه السلام مبعث دئ او په هغې کي د ابراهيم او اسمعيل عليهما السلام په لاس کعبه بنا شوې. که د قرآن د نورو آيتونو په رڼا کي غور وکړو نو دا خبره راته جوتېږي چي د دغو دواړو ترمنځ يو ځانګړی شباهت او مناسبت شته او هغه دا چي دواړه د پيغمبرانو مبعث او د وحي مهبط دي، په يوه کي موسی عليه السلام په پيغمبرۍ مبعوث او د فرعون په مقابله مأمور شو او بل ئې د ابراهيم، اسمعيل او محمد عليهم السلام د بعثت او دعوت غېږ. له ځواب سره د دغو دواړو قسمونو ارتباط هم ډېر څرګند او واضح دئ او هغه دا چي دا دواړه ځايونه چي د نړۍ ستر ستر شخصيتونه ئې په غېږ کي پاتې شوي، پدې خبري شهادت ورکوي چي واقعاً انسان په ډېر غوره جوړښت کي پيدا شوی او ډېر ستر ستر استعدادونه پکي ايښودل شوي، د دغه اوچت او لوړ جوړښت څو څرګندي بېلګي ئې دغه جليل القدره پيغمبران دي، که په انسان کي دا اوچت استعدادونه نه

وی نو د پیغمبرانو په څېر عظیم او جلیل القدره شخصیتونه به پدوی کي نه راپیدا کېدل. مگر نه گورئ چي دغه جلیل القدر پیغمبران د عظمت او لوړوالي کوم کوم مقام ته رسېدلي، هر یوه د سترو انقلابونو لارښوونه کړې، د دوی په لاس ظالم استبدادي نظامونه نسکور شوي، د عدالت او آزادۍ ډیوه ئې بله کړې، د دې ډیوې په رڼا کي مظلومو او محرومو انسانانو ته د ډاډمن او سرلوړي ژوند شرایط برابر شوي، په جهل وهلې تیولني کي د روڼ مشعل په څېر ځلېدلي، توري تیارې شپې ئې روښانه کړې، آیا همدا کافي نده چي ووایو: واقعاً انسان په ډېر غوره تقویم کي پیدا شوی او په هغه کي ستر او عظیم استعدادونه ایښودل شوي؟ خو له ځواب سره د دوو لومړنیو قسمونو په ارتباط پوهېدل غور غواړي، پدې اړه ځو خبرې په پام کي ولرئ:

د یوه بلیغ کلام یوه مهمه ځانگړتیا او خصوصیت دا وي چي د بېلو بېلو برخو ترمنځ ئې تړاو، نظم او تنسیق وي، د دغه اصل له مخي باید دوه لومړي قسمونه له دوو وروستیو سره شباهت ولري. که دوه وروستي قسمونه خاصو ځایونو ته اشاره کوي، پکار دا ده چي دوه لومړي قسمونه هم دې ته ورته ځایونو ته اشاره وکړي. خو باید وگورو چي په (التین) او (الزیتون) کي د دې امکان او احتمال شته که نه؟ ځواب دا دئ چي هو؛ په ځو دلیله: لومړی دا چي د کلام له فحوی معلومېږي چي په لومړي آیت کي (البلد) مقدر دئ، د درېیم آیت له (و هذ البلد الامین) نه همدا خبره معلومېږي، یعني په لومړي آیت کي د انځر او زیتون په سیمو لوړه شوې.

دوهم دا چي د دې سورې د نازلېدو په وخت کي فلسطين د اعلی زيتون په درلودو مشهور وو او شام د اعلی انځر په درلودو، چي چا به د زيتون نوم واخيست نو فلسطين به ئې مخي ته راغی او چي د انځر نوم به ئې واخيست نو شام به ئې ذهن ته راغی، دا داسي وګڼئ لکه څوک چي په پاکستان کي د خربوزه نوم واخلي نو فوراً ئې افغانستان ذهن ته راشي او که په افغانستان کي د ام يا کېلې نوم واخلي نو سمدلاسه ئې پاکستان ستر ګو ته ودرېږي، دا ډېره عامه ده چي اکثراً ځايونه د خپلو خاصو مېوو په نامه يادېږي. عربانو معمولاً په خپلو محاوراتو کي مختلف ټاټوبي د خپلو ځانګړو او خاصو مېوو په نامه يادول، که به چا د څو ملکونو په څنګ کي د زيتون او انځر نوم اخيستو نو لدې نه ئې د شام او فلسطين معنی اخيستله. درېيم دا چي دغو دواړو ځايونو ته د قرآن په څو آيتونو کي اشاره شوې او د طورسينين او بلد الامين په څېر د پيغمبرانو د بعثت مبارک ټاټوبي ګڼل شوي. څلورم دا چي که د ځينو مفسرينو د رأيي مطابق (التين) او (الزيتون) فقط مېوه وګڼو او په خوا کي ئې (البلد) مقدر ونه بولو نو له يوې خوا د دغو څلورو قسمونو ترمنځ شباهت او يووالی نشو په ګوته کولی او له بلي خوا د قسمونو او ځواب ترمنځ تړاو او ارتباط نشو ښودلی. شام او فلسطين چي دلته په (التين) او (الزيتون) سره ياد شوي، له (طور سينين) او (البلد الامين) سره لدې لحاظه شباهت لري چي هلته د سليمان، داؤد، عيسی او ابراهيم عليهم السلام په څېر پيغمبران مبعوث شوي. او پدې سره د ټولو قسمونو ژور او دقيق ارتباط له ځواب سره څرګندېږي. يعني هغه باعظمته او ستر ستر

شخصیتونه چې پدغو څلورو سیمو شام، فلسطین، طور سینین او البلد الامین کې راولاړ شوي، تلپاتې حماسې ئې جوړې کړې او د ډېر لوړ او اوچت انساني شخصیت بېلګې ئې وړاندې کړې، پدې شهادت ورکوي چې الله تعالی په انسان کې څومره لوړ استعدادونه ایښي او په څومره غوره او احسن تقویم او جوړښت کې ئې پیدا کړی!!

خو همدغه انسان، له همدې لوړ او ښاپسته جوړښت سره او له ټولو هغو لوړو لوړو او غوره استعدادونو سره چې د ده په فطرت کې ایښودل شوي، د ایمان له سمې لارې د کږېدو او انحراف په نتیجه کې او د کفر د لارې په غوره کولو سره، د دنائت، رذالت، جهل او وحشت داسې ژورې کندې ته پرېوځي چې تر هر ټیټ ټیټ شي، تر هر ځیرونکي حیوانه ډېر ځیرونکی، بې رحمه او وحشي شي، نه ئې په ظلم کې سیال پیدا کېږي او نه په جهل، بې رحمۍ او قساوت کې او عملاً ګورو چې له دې سقوط او هبوط نه هغه کسان ژغورل شوي چې د ایمان او صالح عمل لار ئې غوره کړې او په دې لار کې ئې د خپلو نېکو عملونو تلپاتې او نه شلېدونکې غوره او نېکه بدله ترلاسه کړې، عزت او سرلوړۍ ته رسېدلي. د یوه وېروونکي او (مدهش سقوط) او د بل (عزت او لوړ تګ) ښیي چې دلته زمونږ په نړۍ کې د مکافات او مجازات لړۍ شته، صالح هم د خپلو نېکو عملونو بدله تر لاسه کوي او طالح هم د خپلو بدو کړو وړو سزا ګوري، یو ئې فلاح، بریا او نجات مومي او بل ئې د ذلت او سپکاوي او نامرادۍ په ژورې کندې کې پرېوځي، هره شېبه عملونو ته د مناسبې سزا ورکولو شاهد یو.

نو د عملونو د مکافات او مجازات د عملي بېلګو له مسلسل ليدو سره سره، څنګه او په کوم دليل له (يوم الدين) نه انکارکوې؟! او ولي له انسان سره حساب و کتاب او محاسبه دروغ ګڼې؟ مګر ستا رب (احکم الحاکمين) نه دئ؟ مګر ودي نه ليدل چي په دغو څلورو سيمو کي، د پيغمبرانو د بعثت سيمو کي، د حق او باطل ترمنځ د پرله پسې نښتو په دغو څلورو ميدانونو کي، په وار وار د احکم الحاکمين رب پرېکړي، د حق د بريا او د باطل د ماتې په بڼه کي تکرار شوې؟!! حق پالونکي غالب شوي او باطل پالونکي مغلوب شوي؟! که څه هم د نزاع او نښتو په سر کي حق پالونکي ډېر کمزوري او ضعيف او د باطل سنګر ډېر مضبوط او مجهز برېښېدو او هيچا ئې د ماتې او زوال تصور نه شو کولی!! که دلته او په دنيا کي د مکافات او مجازات لړۍ نه وای نو مسلط، مجهز او په ظاهر کي ډېر مضبوط او ځواکمن ظالمان بايد تل برلاسي او غالب او پر ټولني د تل لپاره مسلط پاته کېدی او مستضعفين به هيڅکله د دوی له منګولو نه شو وتلی او په دې نابرابري نزاع او جګړي کي به ئې هيڅکله بريا نه په برخه کېده!! او دا مجهز ځواکونه به هيڅکله د دوی په لاسونو نه رانسکورېدل او د زمکي خلافت به ئې نه په برخه کېدو، د ظالمانو مواخذه او د شر او فساد پر ځواکونو د الهي عذاب راپرېوتل دا ښيي چي الله تعالی د دې عالم (حکم او حاکم) دی او د احکم الحاکمين رب پرېکړي په کي نافذې او حاکمي دي.

ځينو مفسرينو ويلي چي له اسفل السافلين نه مراد دوزخ دئ، خو دا

رأيه په دې دليل کمزورې ده چې دوزخ ته د انسان تګ د مخکنيو قسمونو د ځواب په ضمن کې نشي راتلی، ځه د قيامت او دوزخ منکرين په داسي استدلال نشي قانع کېدی، په دې اړه د هغو مفسرينو رأيه دقيقه ده چې وايي له اسفل السافلين نه مراد هغه تر ټولو بد حالت دئ چې د کفر او انحراف په نتيجه کي د انسان په برخه کېږي، کله چې هغه بې لاري شي او د پيغمبرانو د دعوت مخالفت وکړي، نو تر حيوانه هم زيات بد شي، تر حيوانه زيات وحشي، سفاک او بې رحمه شي، تر هغه نه زيات جاهل او ناپوه شي، داسي چې په څه نه پوهېږي، دا هغه حالت دئ چې هر څوک ئې په خپلو سترګو ګوري، دا حالت د هر کافر په وړاندې د يوه مضبوط دليل په توګه اينبودی شو، قرآن د دوی په هکله فرمايي:

... Ŋç r $kĺ brẐ7ãž ûãã& Ŋç r $kĺ šc q§)ÿ/ ž Ò qèè Ŋç

7 í»9ré @Ê & Ŋè @/ É»èRŖ$ 7 í»9ré $kĺ bqãKó„ ž b#Œ#ä

Çè È šc qÿ»ó$Ŝè الاعراف: ۱۷۹

... دوی زړونه لري خو پرې پوهېدی نشي، سترګي لري خو پرې ليدی نشي، غوږونه لري خو پرې اورېدی نشي، دوی د څارويو په څېر دي بلکي لازيات لاروركي، همدا دوی غافل او بې خبره دي.

د قرآن د ګڼ شمېر آيتونو په ترڅ کي د دوی په اړه راغلي چې له تعقل نه محروم دي، په څه نه پوهېږي، بې شعوره دي. "فَهُمْ لا يَعْقِلُونَ"

"فَهُمْ لا يَفْقَهُونَ" "وَ هُمْ لا يَشعُرُونَ"

په حقيقت کي دغه حالت اسفل السافلين دئ. خو څوک په دې اسفل السافلين کي له لوېدو ژغورل شوی؟ قرآن فرمايي:

ÇÏÈ 5bq‘ãE ¿xöî íô_ & óOßgù Ÿ» sÎ=Á 9$#(qè=ÏJtãr (qãZB#ä ûïÏ%!$# žwÎ)

مگر هغه چي ايمان ئې راوړی او صالح عملونه ئې کړي، نو دوی لره غير منقطع"دائمي، مسلسل او تلپاته" اجر دئ.

په داسي حال کي چي ته په انساني ټولني کي د شخصيتونو دا دوه بېلگي گورې، چي يو د پيغمبرانو له خط نه د انحراف په وجه په اسفل السافلين کي پرېوځي، تر حيوانه زيات بد شي، وحشي او بې رحمه شي او بل گورې چي هغه دخپلو نېکو عملونو اجر په مسلسل او غير منقطع توگه ترلاسه کوي، ته گورې چي په هري اجتماع کي متقي انسان محترم گڼل کېږي، چي څوک په خپل عهد وفا کوي، خلک د احترام په سترگه ورته گوري، چي په بل چا ظلم او تېری نه کوي، خلک د هغه احترام کوي او گورې چي بدي او بدکاري تل او په انساني ټولني کي منکر او کرکجن گڼل کېږي، خلک ترې نفرت او انزجار لري، کومه اجتماع ده چي هلته د غله احترام وشي؟ چيري د يوه حريص انسان قدر کېږي؟ کومه ټولنه داسي گورې چي هلته دي خلک د يوه ټگمار، دوکه مار، دروغجن، بې وفا، بد عهده انسان احترام وکړي؟ دا چي ته په انساني ټولنه کي د شخصيتونو دا دوه بېلگي گورې چي يو د پيغمبرانو له خط نه د انحراف په وجه په اسفل السافلين کي سقوط کوي، په اجتماع کي ئې امن، ډاډ او اطمئنان ختم شي،

هلته ظلم او استبداد وي، هلته خلک له خپلو حقوقو نه محروم وي او هلته اختناق، وحشت او بربريت وي، او بلي خوا ته گورې چي چا ايمان راوړی او صالح عمل ئې کړی هغه په غير منقطع او په مستمر ډول د خپلو عملونو اجر تر لاسه کوي، او خلک گورې چي يوه ته په ښه سترگه گوري او بل ته په بده سترگه، يو د ستايني وړ گڼي او بل د رټلو او شړلو وړ، له خپل لوري هر يوه ته مناسبه بدله ورکوي، نو سره له دې څه شي د يوم الدين په اړه دوکه کړی يې او هغه تکذيبوي؟!

ÇÈ ÈÜ$!$Î %è/ 7 /ǵÉ3ãš$Jù

د دی واقعيتونو له ليدو سره سره، هغه څه دي چي ته ئې د دين په نسبت دوکه کړی يې او هغه تکذيبوې، څه شي دې ته اړ کړی يې چي د مکافات او مجازات سلسله تکذيب کړې؟ حال دا چي ته په خپلو سترگو په انساني ټولنه کي د انسان په عملونو د دوو ډولو نتائجو مرتب کېدا گورې: يو منحرف شي او په نتيجه کي ئې په اسفل السافلين کي سقوط وکړي، بل ايمان راوړي اود صالح عمل لار غوره کړي په غيرمنقطع، مسلسل او مستمر ډول د خپل عمل غوره اجر تر لاسه کوي، په دوه ډوله عملونو د دوه ډوله نتائجو مرتب کېدل په سترگو گورې، نو څه شي دوکه کړی يې چي يوم الدين (د مکافات او مجازات ورځ) تکذيب کړې؟ آيا دا پخپله په دې خبري شهادت نه ورکوي چي دلته د مکافات اومجازات سلسله جاري ده؟ آيا د بېلو بېلو عملونو بېل بېل نتائج په دې شهادت نه ورکوي چي دلته داسي يو ذات شته چي د مکافات او مجازات پرېکړه د ده له لوري

ده؟ ته چي قضاوت کوې، ښه ته ښه وايې او بد ته بد، نو آيا ستا رب به په دې صفت متصف نه وي؟

ÇٍÑÈ ûüÉÅ»tø$È3ômً'Î ª! $ § ŠÆ9&

مگر الله احکم الحاکمين نه دى؟ آيا ستا پالونکى رب ترټولو غوره، حکم او قضاوت کوونکى نه دئ؟ دغه رب به د دين "مکافات او مجازات" ورځ قائموي، چي انسان ته د خپلو عملونو مکمل او بشپړ اجر ورکړى شي. په عملونو د اجر او بدلې له مرتب کېدو نه معلومېږي چي الله جل شأنه تر ټولو غوره حکم دى.

دا دئ گورئ چي قرآن عظيم الشأن په همدې خبري چي د انسان په ژوند کي د مکافات او مجازات لړۍ عملاً جاري ده، استناد کوي او دا حقيقت ثابتوي چي الله به د دين ورځ "يوم الدين" قائموي، چي هلته به انسان ته د خپلو عملونو پوره او کامل اجر او جزا ورکوي، دا ځکه چي الله "احکم الحاکمين" دئ.

تاسو به حتماً دې خبري ته توجه لرئ چي که انسان ته پرته له دې چي د هغه د اعمالو نتائج په نظر کي ونيولى شي، د ده د عمل جزا ورکړى شي، عدالت نه تأمين کېږي، ځکه يو عمل يوازي په همغه معينه لحظه کي چي تر سره شوى پاى ته نه رسېږي بلکي د هغه اثرات تر قيامته پوري دوام کوي، دا داسي وگڼئ لکه په يو بحر کي چي څوک يوه ډبره واچوي، له دې ډبري نه په اوبو کي راپيدا شوي څپې او امواج، يوازي په يوه محدوده دائره کي نه پاتې کېږي، بلکي دائره ئې ورو ورو وسيع کېږي او

خورېږي، همدا راز هر عمل خاص اثرات او نتائج لري، اغېز ئې په يوې محدودي دائرې کي نه پاته کېږي، ستا له يوه نېک عمل نه بل څوک متأثره کېږي، ستا لاره غوره کوي او له هغه نه بل متأثره کېږي، دا لړۍ تر قيامته دوام کوي، همدا راز ستا له يوه بد عمل نه بل څوک متأثره شوی دئ، ستا عمل هغه دې بدکار ته تشويق کړی، تا د هغه دحيا پرده څيرلې او هغه دي دې لوري ته ترغيب کړی چي ستا په څېر بدعمل وکړي، له هغه نه بل او له هغه نه بل متأثره شوی، دا سلسله دوام کوي. په دې خاطر چي انسان د خپل نېک او بد عمل پوره او کامل اجر تر لاسه کړي بايد د قيامت ورځ قائمه شي، هلته د عملونو سلسله ختمه شي او بيا انسان ته د خپل عمل داسي بشپړ اجر او بدله ورکړی شي چي د هغه د عمل اثرات هم په نظر کي نيول شوی وي. په دې خاطر چي الله احکم الحاکمين دئ د قيامت ورځ به راولي، تر څو انسان ته د خپل عمل پوره او کامل اجر ورکړی شي.

ته چي په دنيا کي د بدلې بېلګي ګورې، د مکافات او مجازات سلسله ګورې، دا بېلګي په خپله د دې لپاره کافي دي چي په دې خبري باور او ايمان ولرې چي د قيامت ورځ به راځي او هلته به انسان ته د خپلو عملونو پوره او کامل مکافات او مجازات ورکول کېږي، د دې لپاره چي الله احکم الحاکمين دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن په يوې بلي مختصري سورې کي په دې ته ورته ا ستدلال کوي:

(qèÜãr (qèB#ä ûïÏ%©!$# žwÎ) ÇÈ ¨bÎ) z`»|¡SM}$# ’Å∀ ÇÈ ÎóÇyèø9$#r

ÇÌÈ Î6ÜÁ 9$Î (ö ¹ #q?r È,s 9$Î (ö ¹ #q?r Ë̈M» s Î»Ó Á 9$ العصر: ۱-۳

۱ - قسم په زمان. ۲- یقیناً چي په زیان کي دئ انسان. ۳- مګر هغه چي ایمان ئې وي راوړی او صالح اعمال ئې کړي او سپارښتنه ئې د حق یوه بل ته کړې او یوه بل ته ئې د صبر توصیه کړې.

په لومړي آیت کي په (العصر) لوړه شوې:

او ورپسې ویل شوي: یقیناً چی انسان په زیان کي دی، مګر هغه چي ایمان ئې راوړی او صالح عملونه ئې کړي او یوه بل ته ئې د حق سپارښتنه کړې او یوه بل ته ئې د صبر توصیه کړې.

د قرآن د نورو قسمونو په څېر دلته هم په یوه څرګند او د هر مخاطب مخي ته پروت حقیقت باندي لوړه شوې، په (العصر) یعني زمانه، هره زمانه او د زمانې هر پړاو د دغي ادعا د اثبات لپاره د شاهد په توګه وړاندي شوی چي انسان له ایمان، صالح عمل، په حق سپارښتنه او په صبر له سپارښتني پرته له زیان او خسران سره مخامخ کېږي. که تاریخ ته رجوع وکړئ، هره پاڼه ئې وڅېړئ او هر پړاو ته ئې ځیر شئ؛ په څرګنده به وګورئ چي تل د ایمان هغو خاوندانو بریا ترلاسه کړې او له تباهۍ ژغورل شوي چي عملونه ئې صالح وو، پر حق ولاړ وو او یوه بل ته ئې د حق سپارښتنه کړې، په دې لار کي ئې صبر کړی او یوه بل ته ئې د صبر توصیه کړې. راشئ وګورئ د هغو خلکو پایله څه وه چي د کفر او له حق نه د انکار لار ئې غوره کړې، بد اخلاقه او بد عمله وو، ظلم او تېری ئې کړی، فساد ته ئې لمن وهلې، نه ئې په خپله حق او حقیقت ته سر ټیټ کړی، نه

ئې بل حق ته هڅولی، نه ئې په خپل جائز حق قناعت کړی، نه ئې د بل د حق پروا کړې، نه ئې په خپله صبر درلود او نه ئې بل ته د صبر سپارښتنه کړې؟ تاریخ د دغو خلکو په هکله څه وايي؟ د دوی پایله او عاقبت ئې ځنګه معرفي کړی؟ کوم ولسونه چي له تباهی، ذلت او سپکاوي سره مخامخ شوي، خصوصیات او ځانګړتیاوې ئې څه وې؟ او هغه چي فلاح او بریا ئې په برخه شوې، د شرف او عزت لوړو مدارجو ته رسېدلي، د زمکي خلافت او د ولسونو قیادت او زعامت ئې ترلاسه کړی، څوک وو او مواصفات ئې کوم؟ آیا دغه سرلوړي او عزتمن قومونه او دا د تاریخ معروف او مشهور شخصیتونه چي هرڅوک ئې په نامه افتخار کوي، هغوی ته ځان منسوبوي، د هغوی نومونه پر خپل ځان او اولاد ږدي او د هغوی په لار د تلو هڅه کوي، له دغو صفاتو پرته ئې بل څه درلودل؟ او هغه کسان چي له دغو صفاتو محروم وو او د دغو صفاتو له خاوندانو سره ئې دښمني ته ملا تړلې وه، که څه هم زور ځواک ئې درلود، وسایل او امکانات ئې په واک کي وو، لښکري او فوځونه ئې درلودل او په لویو لویو ملکونو ئې حکومت کاوو، له کوم عاقبت سره مخامخ شوي او نن خلک او تاریخ د دوی په هکله څه قضاوت کوي؟ د ابوجهل، فرعون او نمرود په هکله څه وايي؟ د عیسی علیه السلام د مخالفینو په هکله څه قضاوت کوي؟

متأسفانه ځینو دلته هم اشتباه کړې او (العصر) ئې یا د (صلوة العصر: د مازدیګر لمونځ) یا (د مازدیګر وخت) او یا د پیغمبر علیه السلام د زمانې په معنا نیولی، حال دا چي (العصر) عام دئ، په هره زمانه ئې اطلاق کېږي

او داسي هيڅ دليل نشته چي خاص وخت او زمانه په ګوته کړي. دا ضعيفه توجيه د قسم او ځواب ترمنځ هيڅ ارتباط نه شي ښودلی او په هيڅ تعبير او تأويل سره دا نه شي ثابتولی چي (العصر) د انسان په خسران او زيان شهادت ورکوي! د (العصر) صيغه عامه ده، سمه نه ده چي هغه (خاص) کړو، د قسم او ځواب ترمنځ ارتباط يوازي په هغه صورت کي راڅرګندېږي چي صيغه په خپل حال (عام) پرېږدو او د زمانې هر پړاو او د تاريخ هره مرحله ئې وګڼو، همدا زمانه او ټول لوړ ژور پړاوونه ئې شهادت ورکوي چي انسان تل د بې ايمانۍ، بدو کړو وړو، په حق نه ودرېدو او يوه بل ته د هغه سپارښتنه نه کولو، بې صبري او يوه بل ته د صبر د سپارښتنې نه کولو سره ئې تاوان کړی او له تباهۍ سره مخامخ شوی.

همدا راز قرآن عظيم الشأن د انعام سورې په۴۵ آيت کي دې مطلب ته اشاره کوي او فرمايي:

ÇÎÈ ûüÏ>»è$#Éb> ‘ ¬ !%ô tø$r #(qßJn=ß ûïÏ%©!$#Qöq)ø9$# ãÎ#Š ì Üèsù

نو د هغه قوم جرړي قطع شوې چي ظلم ئې وکړ. او ستاينه ټوله هغه الله لره ده چي د عالمونو رب دئ."هغه الله چي په دې عالم کي د رب په توګه تصرف کوي او د ظالمانو جرړې قطع کوي، ټوله ستاينه هغه لره ده"

ته عملا ګورې چا چي ظلم کړی، جرړي ئې قطع شوې او له شوم او عاقبت او پايلي سره مخامخ شوی، ته ما ته وښيه کوم ظالم دئ چي د ظلم له بدو پايلو سره نه وي مخامخ شوی؟ دا چي په دې دنيا کي ظالمان مواخذه کېږي او د الله عذاب په دوی نازلېږي او له دوی سره حساب و کتاب او د دوی

نیونه شدیده او سخته وي، تخت او تاج ئې نسکور شي، هیڅوک د دوی مرستي ته نشي دانگلی او هیڅوک ئې له شوم انجام نه نشي خلاصولی، عملاً گورئ چي: فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَموا، د ظالمانو د جرړو له قطع کېدو نه دا ثابتېږي چي دلته له هر چا سره محاسبه روانه ده، دلته داسي څوک شته چي له ظالم نه پوښتنه کوي، د مظلوم پوښتنه کوي، له ظالم سره حساب کوي، له هغه نه انتقام اخلي او د هغه جرړي قطع کوي. که دلته د مکافات او مجازات سلسله نه وی او دلته الله د رب په توگه تصرف نه کولی، نو هغه څوک چي ټول وسائل او امکانات ئې په خدمت کي وي، ټول شرائط د هغوی په گټه وي، باید د هغوی اقتدار د تل لپاره ادامه کولی، باید په دې کي تبدیلي نه راتلی، په هیڅ صورت کي باید په حاکمو اجتماعي نظامونو کي انقلاب او بدلون نه راتلی. اما دا چي ته گورې د ظالمو حاکمانو پایله وخیمه او دردناکه ده او د هغوی جرړې قطع کېږي، دا په خپله ثابتوي چي دلته د مکافات او د مجازات سلسله روانه ده.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

ßtø $Br 4‹rV{ŵ$ $YèÏ?qB žwÎ ‘ ïd βÎ ÇÌÍÈ bqèùt±Zßϑ β ãwèn§ d βÎ

ÇÌÏÈ ûüÏ%ω»|¹ óΟçFΖä βÎ $YΖÍ$/$«Î (qè?ù ÇÌÎÈ ûïÎ|³ΨßϑÎ

الدخان:۳۴-۳۶

یقیناً دا کسان حتماً وایي: زموږ مرگ نه دئ مگر همدا لومړی مرگ "بل مرگ ژوند نشته" او موږ بیا راژوندي کېدونکي (او په زمکي کي

خوړېدونکي) نه یو، که تاسو رښتوني یاست " چي د قیامت ورځ به راځي او موړ به له خپلو قبرونو راپورته کېږو" نو زموږ پلرونه راژوندي کړئ!!
الله جل شأنه د دوی په ځواب کي فرمایي:

[illegible]

[illegible] الدخان:۳۷

آیا دوی غوره دي که د تبع قوم "چي له قرېشو نه د مخه تېر شوی او د عربو پر ملک ئې حکومت کړی او د دوی د اقتدار له قصې د عربو فرد فرد حتی ماشومان هم خبر وو" او هغه چي تر دوی د مخه تېر شوي، موږ هلاک کړل، د دې لپاره چي مجرم ول "د جرم په وجه مو هلاک کړل".
مګر دغه خبره چي د تبع ځواکمن او واکمن قوم چي پر عربو ئې حکومت کولو، ظروف او شرائط د دوی په خدمت کي، خو د دې لپاره چي د جرم لار غوره کړه، حسیب خدای جل شأنه مو اخذه او هلاک کړل، دا د دې خبري دلیل نه دئ چي دلته د مکافات او مجازات سلسله شته؟ او انسان به د خپلو عملونو د پوره او کامل اجر تر لاسه کولو لپاره له قبر نه را پورته کېږي؟ د همدې خبري د اثبات لپاره قرآن عظیم الشأن په دې استناد کوي چي د تبع قوم مجرم وو او الله تعالی هلاک کړ.

په عالم کي نظم او هدفمندي:

همدا راز قرآن عظیم الشأن د قیامت د اثبات لپاره په دې خبري

استدلال کوي چي ته په دې خور، وسيع او پراخ عالم کي، بېهوده او عبث شی نشې موندلی، په دې ټول عالم کي داسي يوه نقطه نشې ښودلی چي هلته نظم او يووالی او تنسيق نه وي، هلته دي کوم اضافي شی وي، هلته دي کوم بېهوده شی وي، هلته دې کوم قصور او نقص وي.

ته په دې ټول عالم کي قصور نشې په ګوته کولی، کمښت نشې ښودلی، بې نظمي او عدم تنسيق نشې ښودلی، عبث او بېهوده شی نشی پيدا کولی، هر څومره چي غور، څېړنه او دقت وکړې، دومره چي سترګي دي سترې او ستومانه شي، بېهوده او عبث شی نشې موندلی، هر څومره چي په عالم کي د نقص پيدا کولو لپاره ځير شې او څېړنه وکړې، سترګي به دې بېرته ستومانه او نامراده تا ته راګرځي.

`Ï Ç»Hq9$Èùz † Î3" •? $B $]$7Û ;N°q»J™ ì7™ ,={ "Ï%$

ŽÇ7$ÅÁö$ŠÊÇÌÈ 9qãè `Ï 3" •? @d ŽÇ7$ÅÁö$;Nqãy?

ÇÍÈ ×Åm qèdr $YÅ% { ŽÇ7$7 ø] ó=Î) Z/ Èè?S الملک ۳-۴

۳- هغه ذات چي اوه آسمانونه ئې پوړ پوړ پيدا کړل، د رحمن په مخلوقاتو کي بېلوالی ليدی نه شې، نو وغړوه سترګي، آيا ګورې کوم يو چاود؟ ۴- بيا هم وغړوه سترګي په وار وار، راوبه ګرځي سترګي ستا په لوري نامراده او وي به ارمانجني.

په داسي حال کي چي ته په دې ټول خور او پراخ عالم کي يو بېهوده شی

نشې پیدا کولی، څنګه کېدی شي چي انسان دي عبث او بېهوده پیدا شوی وي، حال دا چي ټوله هستي د ده په خدمت کي ده، د زمکي او آسمانونو هر څه الله جل شأنه د ده لپاره پیدا کړي، د ده لپاره ئې مسخر کړي او د ده په خدمت کي دي!!؟ که د قیامت ورځ نه وي او د انسان سره محاسبه ونشي، د دې معنی دا ده چي دا ټول عالم خوشی، عبث او بېهوده پیدا شوی!! حال دا چي الله جل شأنه په دې عالم کي هیڅ شی بېهوده نه دئ پیدا کړی، لکه چي قرآن فرمایي:

ÇÌÑÈ šú üÎë»9 $Jå]÷/ $Br Ú öÆF$# Ñ°q»J¡¡9$# $Y)n=z $Br

الدخان: ۳۸

او موږ دا آسمانونه او زمکه او څه چي په دوی کي دي، د لوبو کوونکو په توګه نه دي پیدا کړي " د ماشومانو د لوبو په څېر مو نه دي پیدا کړی"

ÇÌÒÈ bqßJn=ëf Ÿw öNèdŽYò2 &£Å»9r Èd,ysø9$$Î wÎ) !$JßgY)n=z $B

الدخان:۳۹

نه مو دي پیدا کړي مګر په حقه سره، خو د دوی ډېری نه پوهېږي.

یعني الله جل تعالی دا زمکه او آسمانونه د ماشومانو د لوبو په څېر نه دي پیدا کړي، دلته عبث او بېهوده شی نشې موندلی، دلته هر شی په حق پیدا شوی، خو د دوی ډېری نه پوهېږي.

ÇÍÉÈ šú üèHød& öNßgè%)‹Ï)B È@óÁxÿø9$# tPöqtƒ bÎ)   الدخان: ۴۰

یقیناً چي د فصل ورځ د دوی ټولو میقات او میعاد دئ.

هلته به ټول راغونډېږي، د الله په وړاندي به ودرېږي او په هغه ورځ به د ښه او بد تفکیک کېږي، د دوی ترمنځ به فیصله کېږي او خلک به په ډلو ډلو وېشل کېږي.

دا چي ته دا عالم په حقه ګورې او باطل او بېهوده شی په هغه کي نشې موندلی، دا پخپله د دې تقاضا کوي چي له انسان سره د محاسبې او د ده د مکافات او مجازات لپاره باید یوه معینه ورځ په مخکي وي، ځکه ګورو چي یو له دنیا نه مظلوم ځي، بل د ګناه له پېټي سره له دنیا وداع کوي، په داسي حال کي چي ظلم ئې کړی او د بل حق ئې تلف کړی، باید د هغه مظلوم پوښتنه وشي او له دې ظالم سره حساب، هغه چي د ګناه له پېټي سره تللی باید محاکمه او مجازات شي، که داسي نه وی نو معنی ئې دا ده چي دا دنیا عبث او بېهوده ده، چي یو څوک ظلم وکړي، د بل چا حق تلف کړي او له حق نه منحرف شي، خو د خپل عمل جزا و نه ګوري؟ د ګناه دروند پېټي ئې پر اوږو او له ډېرو حق تلفیو او ظلمونو سره ولاړ شي، که د محاسبې لپاره د قیامت او د فصل ورځ نه وي او د مکافات او مجازات ورځ نه وي، د دې معنی دا ده چي دا دنیا خوشې، عبث او بېهوده پیدا شوې، حال دا چي په دې عالم کي د یوې ذرې برابر بېهوده شی نشې ښوولی.

د نبأ په سوره کي ګڼ شمېر داسي شیانو ته اشاره شوې چي د هر یوه د پیدایښت هدف هم په ګوته شوی:

ÇÈ bq8ä$ ¡ Ff/ 8ã

له څه نه یو بل پوښتي.

ÇÌÈ bqqÿÛGè Ï‹Ï óã " Ï‰@$ÇÏÈ É‹Ïàè@$Ç6Z9$Çã

له هغي ستري خبرې. هغه چي دوی په کي په خپله مختلف دي.

د قیامت د ستري خبري په هکله یو له بله پوښتي، چي دا به کله او څنګه واقع کېږي؟ هغه خبره چي دوی د هغې په اړه اختلاف کي دي، په دې هکله واحده رأیه نه لري، مختلف نظریات وړاندي کوي.

ÇÎÈ bqqÇè‹™ ž . ÇÎÈ bqqÇè‹™ ž .

نه داسي نه ده (لکه دوی چي ګمان کوي) ژر به وپوهېږي، نه داسي نه ده (لکه دوی چي ګمان کوي) ژر به وپوهېږي

ÇÏÈ #%»gÏ Ú óŒ $È@èpÚ ó9&

آیا دا زمکه مو یوه زانګو نه ده ګرځولې؟

زمکه ئې د یوه مقصد لپاره په داسي بڼې پیدا کړې چي د انسان د کور لپاره فرش شي، په خپلي غېږ کي د انسان ټولو اړتیاوو ته ځواب ووایي.

ÇÐÈ #Š$?‡& A$7ÿ$

او غرونه د مېخونو په څېر.

زمکه خوځېدله، په ابتدا کي د هغې حرکت نامنظم وو، غرونه ئې ورباندي راپیدا کړل، په دې سره د هغې نامنظم حرکت منظم شو. غرونه د مېخونو

په شان په زمکي کي ننوتلي، دا یوازي د زمکي په سر لوړي نه دي، بلکي دا په رښتیا د مېخ په څېر، څو برخي ئې په زمکه کي او کمه برخه ئې د زمکي په سر ده. داسي نه ده چي د زمکي په سر لوړي او ژوري راپیدا شوې وي او د غرونو شکل ئې غوره کړی وي، بلکي غرونه د زمکي لپاره د مېخونو حیثیت لري، لکه کشتۍ چي د مېخونو په وجه له خوځېدو نه ساتل کېږي، همدا راز غرونه د دې باعث شوي چي زمکه له نامنظمه خوځېدو نه وساتلی شي.

ÇÑÈ %[ºrœ ÎB»Ÿ}ɔ= z r

او تاسو مو جوړه جوړه پیدا کړئ "نر او ښځه، د دې لپاره چي ستاسو نسل ادامه وکړی"

ÇÒÈ $%7TS ÎBBöR $Züè _ r

او ستاسو خوب مو د هوسایني لامل کړ؟

ستاسو خوب ئې د راحت، هوسایني او د دې سبب وګرځولو چي ستوامتي مو ختمه او ضایع شوی ځواک بېرته جبران شي، بېرته قوت واخلئ، ستړي او ستومانه يئ، د مزید کار کولو توان مو ختم شوی، په تاسو خوب راولي، تر څو آرام وکړئ او ستړیا مو ختمه شي، خوب ستاسو د ژوند یو حالت دئ، خو په دې کي لوی حکمت، هدف او مقصد مضمر دئ، د دې لپاره چي تاسي خپله ضایع شوې انرژي بېرته جبران کړئ، تاسو د ژوند د ادامې لپاره خوب ته ضرورت لرئ، د خوب لپاره یوې ارامي تیارې فضا ته

ضرورت لرئ، گورئ چي ستاسي لپاره ئې همدغسي حالت راپيدا کړی، شپه خپل وزر په ټول هغه ځای خپور کړي چي ستاسو د ټېکي او د ارام ځای دی.

ÇÈ $Ü$èB ‘$k]9$$Zù _r ÇÈ $Ü$7ì @ é$$Zù _r

او دا شپه مو کړه په څېر د يوه پوښاک؟ او دا ورځ مو کړه مهال د ژوند او ژواک؟

شپه مو د لباس په څېر کړه او ورځ مو د معاش وسيله کړه.

له شپې وروسته تاسو ورځې او رڼا ته ضرورت لرئ، تر څو هر شی په هغه کي وپېژنئ، مفيد او مضر تفکيک کړی شئ او خپل معاش تأمين کړی شئ، د دې لپاره چي ژوند مو ادامه وکړي، ورځې او رڼا، حرارت او تودوخي ته ضرورت لرئ، دا دئ الله جل شأنه ورځ راپيدا کړې، دا د شپې او ورځې په يو بل پسې د راتلو په وجه ده چي د زمکي په سر انسان ژوند کولی شي، نبات او حيوان ژوندی پاته کېدی شي، که دا نظم نه وي او يا په دې کي معمولي تغيير راشي د زمکي په سر به ژوند ممکن نه وي، يا به زمکه هومره گرمه شي چي انسان به په کي ژوند نشي کولی، يا به دومره سړه شي چي د انسان د ژوند امکانات به په کي ختم شي، خو الله جل شأنه په منظمه توگه شپه او ورځ يوه په بلي پسي راولي، دا دئ گورئ چي د عالم په هر څه او هر حالت کي يو هدف او مصلحت مضمر دی.

لږ دغي زمکي ته چي په غېږ کي ئې ژوند کوئ او پر اوږو ئې درومئ وگوره، ستا لپاره يوه زانگو، نه ډېره سخته او کلکه، هومره چي د استفادې

وړ نه وي او نه هومره نرمه او پسته چي نه پرې تګ ممکن وي او نه د اوسېدو وړ، نه ډېره توده او نه له اندازې زياته سړه، ستا له طبيعي جوړښت سره متناسبه، هوا ئې معتدله، ستا د اوسېدو لپاره جوګه، تياره يوه زانګو، داسي چي که ئې وضعيت لږ تر دې بدل وی، د تودوخي درجه ئې زياته يا کمه، فشار ئې لږ يا ډېر، د ورښت اندازه ئې زياته يا کمه او بله هره عادي تبديلي او تغيير چي نظم ئې له منځه وړي، ستا ژوند له جدي ګواښ سره مخامخ کوي او دا زانګو ستا لپاره ګور ګرځوي!!

د زمکي له اوارو نه لږ د لوړو په لور، غرونو ته سترګي واړوه، آيا دې ته دي پام شوی چي دا غرونه ستا د زمکي مېخونه دي او ونډه ئې د زمکي د زانګو په راټينګولو او تمولو کي هومره ده لکه د کېږدۍ په درولو کي د مېږويو او د يوه صندق په جوړولو کي د مېخونو، هو دا د زمکي مېخونه دي، په څو معنا:

الف: داسي مه انګېره چي دا غرونه يوازي د زمکي پر سر لوړي دي، ګمان مه کوه چي د زمکي پورتنۍ برخه ګونځي شوې او دا لوړي او ژوري په کي راپيدا شوې، تا ته به غرونه د خاورو او تيږو لوړي غونډۍ برېښي، خو حقيقت داسي نه دئ، غرونه د مېخونو په څېر د زمکي په زړه کي ننوتي، لويه برخه ئې د زمکي په زړه کي او وړه برخه ئې راوتلې او د زمکي پر سر ده. او آيا پوهېږئ چي دا د قرآن يو بل ستر علمي اعجاز دئ، انسان اوس او په شلمه پېړۍ کي په دې پوه شو چي واقعاً غرونه هسي د زمکي د سر لوړي نه دي، بلکي د مېخونو په څېر ئې لويه برخه د زمکي په زړه کي او

وړه برخه ئې د زمکي پر سر ده.

ب: دغو سترو او درنو غرونو د زمکي بېلي بېلي برخي په خپلو کي سره کلکي نښلولې، داسي لکه د اوسپني تختې چي د ولډنګ په ذريعه په خپلو کي سره ونښلي، دا غرونه د زمکي پر سر هغه درانه پېټي وګڼئ چي نه پرېږدي د زمکي هغه کلک او ډبرين پوستکی چي تر خاورو څو کيلومتره لاندي دئ، د هغه فشار په وجه مات شي چي د زمکي له زړه نه د خوټېدونکو موادو نه راولاړېږي، په دې ترتيب غرونه د زمکي د زلزلو مخنيوی کوي، انسان له ډېرو علمي څېړنو وروسته نن په دې حقيقت پوه شوی چي د زمکي تر خاورين قشر لاندي، د کلکي ډبري پرېړ پوستکی راتاو شوی او د زمکي په زړه کي د ډېر فشار او تودوخي په وجه هر څه ويلي او د خوټېدو په حالت کي دي، له دې نه چي کوم فشار راپيدا کېږي هغه داسي وګڼئ لکه په سره اور پروت، د خوټېدو په حال کي د بخار دېګ چي له داخله تر سخت فشار لاندي وي، د زمکي ډبرين پوستکی هم دې ته ورته د ډېر ستر فشار لاندي وي، که دا غرونه او د دوی زيات وزن نه وی نو د دې فشار په وړاندي به ئې د مقاومت تاب نه درلود او دلته هلته به يو په بل پسي ماتېدو او زلزلې به راولاړېدې. دا د قرآن يو بل ستر علمي اعجاز دئ چي غرونه ئې د (مېخونو) او (لنګر) په نامه ياد کړي او دا هغه حقيقت دئ چي انسان فقط په دې پېړۍ کي ورباندي پوه شو. قرآن دا حقيقت هم بيان کړی چي د غرونو له راپيدا کېدو د مخه زمکه خوځېده، له پرله پسې زلزلو سره مخامخ وه، الله تعالی غرونه ورباندي راپيدا کړل او

دا خوځښت ئې سمبال شو او دا هم د غرونو په ارتباط یو بل ستر علمي حقیقت دئ چي انسان اوس وربالدي پوه شوی.

په دې هم پوهېږو چي غرونه د اوبو زېرمي په خپلي سېنې کي ساتي، د واوري ستر ستر ذخایر له فوري ویلي کېدو ساتي، نهرونه، چینې او کارېزونه له همدې غرونو نه رابهېږي، د مختلفو سیمو د هوا او موسم په تغییر او د رنګ رنګ نباتاتو په زرغونېدو کي د غرونو ونډه ډېره اساسي او ټاکونکې ده، نو غرونه له دې پلوه هم د زمکي د خېمې لپاره د مېخونو حیثیت لري چي د ژوند د بقا او ژوندیو ته د رزق او روزي په برابرولو کي مؤثره ونډه لري.

د اتم آیت په اړه باید څو اساسي ټکیو ته متوجه وو:

الف: انسانان جوړه جوړه، نر، ښځه پیدا شوي، یو د بل مکمل او بشپړوونکي، هر یو ئې د بل تر څنګ د ډاډ، اطمئنان، سکون او آرامۍ احساس کوي او یو له بله د بېلوالي په صورت کي د نقص، کموالي او د کوم ضروري او حیاتي شي د ورکولو احساس کوي، د دغو جوړو ترمنځ جاذبه او مینه له همدې احساسه راولاړېږي او همدا جاذبه او مینه د انسان د نسل د بقا لپاره ضروري ده، له دې پرته د انسان د نسل دوام ممکن نه وو.

ب: د قرآن له نظره انسان، حیوان او ټول ژوي او د عالم هر څه جوړه جوړه پیدا شوي، قرآن د طبیعت د ټولو توکو تر منځ (زوجیت) د کمال او دوام باعث ګڼي. دا دقیقه نظریه د هغه بې بنسټه او غلط تصور کاملاً خلاف ده چي د کمونستانو ماتریالستي فلسفه ئې د تکامل د عواملو په اړه

وړاندي کوي، هغوی (تضاد) او د متضادو توکو ترمنځ دائمي (نزاع) د تکامل وسیله ګڼي!! دا په داسي حال کي چي ټول عالم د (ازواج) او جوړه جوړه توکو مجموعه ده، د دې خور عالم په هیڅ برخي کي د تضاد او عدم زوجیت بېلګه نه شو موندلی، د عالم په هري برخي کي د دې حقیقت شاهد یو چي تکامل د ازواج او جوړو ترمنځ د ګډ کار او ژور تنسیق نتیجه ده، په حیواناتو او نباتاتو کي په څرګنده ګورو چي یو ئې څه د (ورکولو) لپاره لري او بل ئې د (اخیستلو) لپاره، د یوه ورکول یوه اړتیا وي او د بل اخیستل، همدغه احساس یو بل ته نږدې کړي، یو د بل نقص او اړتیا ته ځواب وایي او ضرورت ئې رفع کړي، همدا د دواړو ترمنځ د راکړې ورکړې رابطه او تنسیق د نوي موجود د پیداښت باعث شي او د دغې (جوړې او زوج) د نسل دوام او بقا میسر او ممکن کړي. د طبیعت په عناصرو کي هم ګورو چي دوه توکي یوازې هغه وخت یو له بل سره ترکیب کېدی شي او نوی او ځوان توکی رامنځته کولی شي چي یو ئې د بل مکمل وي، یو ئې د ورکړې لپاره کوم اضافي شی ولري او بل ئې د اخیستو لپاره تش ځای، دا دواړه یو بل ته لاس ورکړي، سره یو شي، یو د بل مکمل شي، یو ئې د بل بار په اوږو واخلي او بل ئې د خپلي جوړې تشه ډکه کړي او په همدې سره نوی ترکیب رامنځته کړي، د عالم ټول مرکبات همداسي جوړ شوي، د (تضاد) نظریه، واهي او بې بنسټه ده او په عالم کي د تکامل د عواملو له توجیه نه سخت عاجز او ناتوانه او د هیڅ څه د تکامل د څرنګوالي په اړه صدق نه کوي.

تاسو خوب ته ضرورت لرئ، داسي یوه فرصت ته چي په ورځني کار کي خپله مصرف شوې انرژي او قوت جبران کړئ، دمه وکړئ، اعصاب مو لږ آرام وکړي او ستړیا مو رفع شي، الله تعالی تاسو داسي پیدا کړي یئ چي له څه وخت کار نه وروسته خوب دربانديي غلبه وکړي، په خپله راشي، حتی ستا له اجازې او موافقې پرته راشي، لاس، پښې مو دروتړي او له ځان سره مو بیایي، د خوب مهار ئې ستا په واک کي نه دئ درکړی، بلکي ستا مهار ئې د هغه لاس ته ورکړی، چي کله ستومانه شې او ستا ستوماني او ضعف هغه ځای ته ورسېږي چي نور نو هیڅ کار نه شې کولی، ناڅاپه دي خوب خوا ته راشي، ستا کار دربانديي متوقف کړي، ستا د وجود بېلابېلو برخو ته دا فرصت ورکړي چي خپلي نیمګړتیاوي پوره کړي، خپله ستوماني رفع کړي او د راتلونکي پړاو لپاره کار ته ځان چمتو کړي، ګورې چي (ستا په خوب) کي څومره ستر مصلحت او حکمت پروت دئ!! که (خوب) نه وی او یا ئې مهار د انسان په واک کي وی، څومره ستر ستر مصیبتونه به ئې انسان ته راولاړ کړي وو؟!! حریص انسانانو به خپل ټول توان او ځواک په لنډي مودې کي مصرفاوو، خپله روغتیا به ئې په خطر کي اچوله او خپل ژوند به ئې د مرګ له ګواښ سره مخامخ کاوو!!

تاسو د (خوب) لپاره دوو شیانو ته ضر ورت لرئ: تیاره او خاموشي، نه په رڼا کي سم او ژور خوب کولی شئ او نه له شور او ځوګ نه ډک محیط کې، ناڅاپي ګورې چي ستا مرستي ته شپه راشي، خپل تور وزر په هر څه او هر ځای خور کړي، غږونه خاموش شي، هر د غږ خاوند د خوب

غېږ ته پناه یوسي او په دې سره ستا د خوب لپاره مناسب شرایط برابر شي.

تاسو د خپل ژوند مخکې بیولو او د خپل معاش او رزق، روزي د تأمین لپاره ورځې ته ضرورت لرئ، ترڅو د هغې په رڼا کې هر څه وپېژنئ، مفید له مضر نه تفکیک کړئ، دوست له دښمن نه بېل کړئ او په خپل چاپېریال کې د شته توکو د کارولو امکان ترلاسه کړئ. د زمکي او آسمانونو خالق زمکه داسې جوړه کړې او د زمکي او لمر ترمنځ فاصله او د زمکي حرکت په خپل محور او د لمر په محور ئې داسې تنظیم کړی چې کله د زمکي پر سره شپه وي او کله ورځ، نه شپه هومره اوږده وي چې زمکه تر ضرورته زیاته سړه شي او نه ورځ هومره اوږده چې زمکه تر لازم حده زیاته توده شي، باید یوه په بلې پسې راشي، تر هغه ستا خوا ته پاتې شي چې ضروري وي، ستا اړتیا رفع کړي، خپل کارونه ترسره کړي، بېرته ولاړه شي او خپل ځای بلې ته خالي کړي!! که دا دقیق نظم نه وی، شپه او ورځ تر خپل اوسني وخت لنډه یا اوږده وی، د لمر او زمکي تر منځ واټن کم یا زیات وی، د زمکي چورلېدل او خوځېدل تند یا سست وی، نو د زمکي پر سر به ژوند ممکن نه وو.

ÇÌÈ %[$ïdr %[#ŽÅ $Zùè _r ÇËÈ #Ÿ#‰Ë© $ÿÓ™ NåЗ%öù $ZŠø/r

${m ¾ïhÎ l Ì÷ ãï ÇÍÈ %[$gR ä$B ËN ŽÅÇ èÐ$ `Ë $ZøR&r

۱۲- او له تاسو بر مو جوړ کړل کلک اوه ګوني. ۱۳- او جوړ کړی مو څراغ دی روڼ او تود. ۱۴- او اوبه مو کړې راتوی له نښتېځونکو پرله پسې. ۱۵- چي راوباسو په دې سره څه بوټي څه دانې. ۱۶- او سمسوره ګڼ باغونه.

د زمکي پر سر ستاسو دا تمځی داسي دئ چي د زمکي سطح ئې ستاسو د کور فرش، اوه آسمانونه ئې چت، کهکشانونه او ستوري ئې فانوس، لمر ئې څراغ او سپوږمۍ ئې د شپې شمع ده. قرآن دې ته په اشارې سره چي ستاسو له پاسه مو محکم اوه ګوني پیدا کړي، څو اساسي خبرو ته اشاره کوي:

الف: یا خو زمونږ دا زمکه اوه فضائي مدارونه لري او یا دا ټول عالم د آسمانونو په نامه اوه طبقو احاطه کړی. په قرآن کي کله ګورو چي له زمکي نه بري فضاء ته آسمان ویل شوي او فرمایي چي باران له آسمانه وروو او معلومه ده چي باران له هغو ورېځو راورېږي چي فاصله ئې زمونږ له زمکي نه تر لسو کیلومترو کمه وي. او کله د ستورو موقعیت ته آسمان ویل شوي او وایي چي په ستورو سره مو د دنیا نږدې آسمان ښاپسته کړی، یعني ټول ستوري تر لومړي آسمان رالاندي دي.

ب: ګورو چي دا اوه ګونې طبقې ډېر مضبوط او دقیق نظام لري، ټول سماوي اجرام ئې په خپلي غېږ کي کلک نیولي، یو له بل سره د دوی له ټکر او تصادم نه مخنیوی کوي، نه پرېږدي چي یو د بل په مدار کي ننوځي،

ستر ئې ووړ جذب کړي، هر يو په منظمه توګه، په خپل خپل مدار کي خوځي، هر يو په خپل خپل ځای کي ساتي، د دغو بې شمېره سماوي اجرامو دا دقيقه ساتنه ښيي چي زمونږ په فضاء کي يو مضبوط، ځواکمن او دقيق نظام حاکم دی.

ج: الله تعالی د زمکي فضاء داسي جوړه کړې چي له يوې خوا د هغو مضر او تاواني وړانګو او پلوشو مخنيوی وکړي چي له لمر نه د زمکي په لور رادرومي او له بلي خوا د يوه مضبوط چت په څېر پر زمکي د شهاب ثاقب له راپرېوتو مانع شي، کوم شهابونه چي د زمکي په لور راځي له دغې متکاثف او پرېړي فضاء سره له ټکر او تصادم نه وروسته يا ويلي شي او يا ئې مسير بدل شي او له زمکي نه ئې مخه بل لوري ته واوړي او د هوا همدا طبقه د زمکي تودوخه ساتي او په لايتناهي فضا کي ئې د خورېدو مخه نيسي، هغه ستوري چي داسي متکاثفه او پرېړه فضاء نه لري له يوې خوا په پر له پسې توګه شهابي ډبري پرې راپرېوځي او له بلي خوا ئې د شپې له پلوه هوا ډېره سړه شي.

۱۳ـ هغه حکيم ذات چي دا کائنات ئې پيدا کړی، لمر ئې داسي ګرځولی او فاصله ئې له زمکي نه دومره ټاکلې چي زمونږ دوو اړتياوو ته ځواب وويلی شي: مونږ ته رڼا او تودوخه راکړي، زمونږ دا د زمکي کور هم تود کړي هم روښانه، لمر ئې (سراج او وهاج) يعني (تود او ځلانده څراغ) ګرځولی، زمونږ دواړو جدي او حياتي اړتياوو ته ځواب ويونکی، د لمر د نور او حرارت په مقدار کي ډېر لږ تغيير او د زمکي او لمر ترمنځ په اوسني واټن

کي ډېره لږه تبديلي او د شپې او ورځې په اوسنۍ اندازې او د زمکي په خپل محور چورلېدو او د لمر په محور خوځېدو کي ئې معمولي تبديلي د دې باعث کېږي چي د زمکي پر سر دا موجود تعادل له منځه ولاړ شي او په هغې کي ژوند ناممکنه شي.

زمونږ زمکه له لمر نه ۹۳ مليونه ميله فاصله لري، د لمر حجم د زمکي د حجم ۱۰۹ برابره دئ او د لمر د سطحي تودخه د سانتي گراد په حساب ۱۴ مليونه درجې ده، سره له هغه اوږده واټنه چي له لمر نه ئې لرو، نه شو کولی په عادي سترگو څو ثانيې لمر ته وگورو، د زمکي په ځينو برخو کي چي د لمر وړانگې پر له پسې پرې لگېږي د حرارت درجه کله کله ۱۴۰درجو ته ورسېږي، که زمونږ زمکه لږ لمر ته نږدې وی نو تودوخه به ئې هومره وه چي نه به انسان او حيوان پرې ژوند کولی شو او نه به بوټي ورباندي راشنه کېدی شول او که ئې فاصله له لمر نه تر دې زياته وی نو سختي يخنۍ به د زمکي پر سر د ژوند مجال له منځه ووړ، خو دا فاصله داسي تنظيم شوې چي مونږ د لمر له نور او حرارت نه د ضرورت په اندازه گټه واخيستی شو.

په څوارلسم آيت کې، ورېځې د معصرات يعني زبېښېدونکي په نامه يادي شوې، په دې پوهېږو چي ورېځې د اوبو متکاثف او راغونډ شوي بخارات دي، چي د هوا د فشار او تودوخي په تغيير سره د اوبو په څاڅکو واوړي او د باران، واوري او ژلۍ په څېر ورېږي، د لمر وړانگې د دې باعث شي چي د سيندونو اوبه تبخير شي، په ورېځو واوړي، بادونه ئې په خپل سر

واخلي، لرو لرو سیمو ته ئې انتقال کړي، د غرونو پر جګو څوکو د واوري په څېر او په اوارو او معتدلو برخو د باران په څېر وورېږي، که دا نظام نه وی نو زمکه به د ژوند لپاره وړ نه وه، د دې موضوع په اهمیت هلته ښه پوهېدی شو چې څو اساسي ټکیو ته پام وکړو:

لومړی- که د بحرونو اوبه تبخیر نه شي او د ورېځو په توګه فضاء ته پورته نه شي، ځیني برخي ئې په فضاء کي، ځیني ئې په غرونو او سړو سیمو کي د واورو د سترو سترو زېرمو په شکل کي او ځیني ئې د زمکي لاندي برخي کارېزونو او چینو کي او یوه برخه ئې د زمکي پر سر د نهرونو په څېر خوندي نه شي، ټوله زمکه به په اوبو کي غرق او ټولي وچي به تر اوبو لاندي شي.

دوهم- د څښاک هیڅ پاکي اوبه به مو نه درلودې، له لنډې مودې وروسته به ټولي اوبه د سیندونو د اوبو په څېر تروې، ناولې او تېزابي کېدې او د څښلو وړ به نه وې.

درېیم- د انسانانو، حیواناتو او نباتاتو لپاره چې هره ورځ څومره اوبه په کار دي، دا لوی مقدار صافي او د استفادې وړ اوبه برابرول له بلي هیڅ لاري او په بلي هیڅ عملیې سره ممکن او مقدور نه ده، د (ثجاج) لفظ چې د پرېمانه او پر له پسې په معنا ده د همدې لپاره په دې مبارک آیت کي راغلی او همدغه حقیقت ته اشاره کوي.

څلورم- محتاجو او اړو سیمو ته د دې مقدار اوبو انتقال هومره پراخو امکاناتو ته ضرورت لري چي د انسان له توانه ډېر ډېر اوچت دی، آیا په

دې پوهېږئ چې يوه واړه ښار ته پاکې اوبه رسول، څومره گران کار دئ او څومره مصارف غواړي، د دې پوښتنه له هغو ملکونو وکړئ چې د بحر خوا ته پراته او د زمکې لاندې اوبه ئې تروې دي او دې ته اړ چې د بحر اوبه تصفيه کړي ترڅو خپلو خلکو ته د څښاک صافې اوبه برابرې کړي.

پنځم- دا وربښت دئ چې د زمکې هوا تصفيه کوي، فضاء له زهرجنو او مضرو گازونو، مکروبونو او گندگيو تصفيه کوي او استنشاق او تنفس ته ئې تياروي، له وربښت نه پرته له بلې لارې د زمکې د سر د ټولو حيواناتو او انسانانو د ضرورت وړ دومره زياته صفا هوا برابرول ممکن نه ده، په بلې هيڅ عملي دا کار نه شي کېدی.

۱۶-۱۵: په دې دواړو آيتونو کې د وربښت هدف ته داسې اشاره شوې: له آسمانه په دې ورېدونکو اوبو سره ستاسو له زمکې نه بوټي او ونې او دانې او مېوې راباسو، آسمان ستاسو لمر په خپلې غېږ کې نيولی، د زمکې په لور خپلې وړانگې خوروي اوبه تبخيروي، دا بخارات په ورېځو بدل شي، لرو لرو سيمو ته انتقال شي، له بره پر تاسو باران وروي او په همدې باران سره د زمکې له زړه نه دانه او مېوه راپيدا کوي، آيا دا تاسو ته په ډېر صراحت او وضاحت سره نه وايي چې د زمکې او آسمان تر منځ دقيق يووالی او تنسيق حاکم دئ، دواړه يو بل ته لاس ورکوي او د يوې دقيقې منصوبې او طرحې له مخې په گډه کار کوي او ستاسو اړتياوو ته ځواب وايي، بوټي او ونې د زمکې ختړه زيبښې، ستاسو د ضرورت وړ توکي جذبوي او له هغه نه داسې ښکلې دانې او مېوې جوړوي چې رنگ ئې ښاېسته، خوند ئې لذيذ،

بوی ئې ښکلی، شکل ئې جذاب او هضم ئې آسانه او همدا ستا غذا! دا بهير مونږ ته ښيي چي د زمکي او آسمان د چارو تدبير له يوې مرجع ترسره کېږي او له دې بهير نه ثابتېږي چي څه په آسمان کي ترسره کېږي او څه پر زمکه واقع کېږي، دا ټول د يوې دقيقي او منظمي منصوبې له مخي ترسره کېږي، دلته هر حرکت هدفمندانه دئ، دلته هرڅه سم پيدا شوي او په سم لور خوځې، نه څه خوشی او عبث پيدا شوی او نه په خپل سر او بې مقصده لګيا دئ.

سره لدې چي ګورو په دنيا کي هر څه هدفمند دي، د يوه مقصد لپاره پيدا شوي، بېهوده او عبث نه دي، ګورئ هر يو د يوه خاص مصلحت او مقصد لپاره پيدا شوی، څنګه کېدی شي دا خبره ومنو چي د انسان پيدايښت دي بې مقصده، بېهوده او عبث وي، د ظالم او د مظلوم ترمنځ دي محاسبه او قضاوت ونشي، يو دي د ګناه، ظلم او حق تلفۍ له پېټي سره دنيا پرېږدي او څوک دي له هغه پوښتنه و نه کړي او بل دي مظلوم ولاړ شي او هغه دي خپل حق تر لاسه نکړي! دا غلط ذهنيت په هغه صورت کي د منلو وړ وو چي دا عالم بې هدفه، عبث او بېهوده وی.

ÇÐÈ $F») ‹B b%. è@Á ÿ$Pq/ bÎ

بې شکه چي د پرېکړې ورځ ټاکلې يوه نېټه ده.

نو په دې حقيقت کي شک مه کوه چي (يوم الفصل)، ستاسو د ښو او بدو په هکله د قضاوت ورځ، د صالح او طالح تر منځ د تفکيک او توپير ورځ به

راځي، میقات ئې ثابت دی او نېټه ئې نه بدلېدونکې، حتماً او په ټاکلې وخت به راځي، ټول کائنات د دې خبرې په حقانیت شهادت ورکوي، د عالم په طول او سور کي هرې خوا ته موجود دقیق نظم او هدفمندي د دې ورځې د حتمي راتلو تقاضا کوي.

مگر نه گورئ چي الله تعالی مړه زمکه په یوه باران سره راژوندۍ کړي، همداسي به تا هم د گور له خاورو نه ژوندی راباسي، آیا هغه ذات چي انسان ئې په لومړي سر کي هم له خاورو راپیدا کړ او بیا ئې د ده نطفه هم تل له خاورو جوړه کړه، په دې قادر نه گڼې چي بیا به ئې له خاورو راپیدا کړي؟! آیا هغه ذات چي انسان ئې د یوې دقیقي منصوبې له مخي، جوړه جوړه پیدا کړ ترڅو د نسل بقا ئې تضمین کړي، له دې عاجز گڼې چي بیا دي راژوندی کړي؟!!

په آخرت نه ایمان په دې معنی ده چي دا خور وور او ستر عالم نه د کوم څرگند او واضح هدف لپاره پیدا شوی او نه روښانه او واضحه پایله لري، خوشې او د هیڅ لپاره پیدا شوی، نه ئې د پیداښت لپاره کومه دقیقه منصوبه وه او نه کوم هدف او مقصدپه پام کي!! دا غلط تصور او خطا انگېرنه داسي ده چي د عالم هیڅ څه ئې نه تائیدوي، د عالم له هر څه نه د یوه عقلمند او باشعوره انسان له انتباه سره تصادم کوي، مگر تاسو ونه لیدل چي قرآن په دغي مبارکي سورې کي د زمکي او آسمان څومره شیان زمونږ مخي ته کېښودل او د هر یوه د پیداښت مقصد او هدف او د دوی ترمنځ ژور یووالی او تنسیق ئې مونږ ته بیان کړ؟! آیا د انسان عقل دا منلی

شي چي د عالم هر څه دي هدفمند وګوري خو خپل پيداښت دي عبث او خوشې وګڼي؟! داسي چي ښه او بد ئې برابر او هر کار ئې عادي او طبيعي وګڼلی شي، که آسمان، زمکه، لمر، ورېځې، بادونه، باران، دانه، نبات او ونه د خپل فطرت د تقاضا او غوښتنو خلاف کوم کار وکړي او د خپلو دندو په ترسره کولو کي پاتې راشي، کوم خطرناک حالت به رامنځته شي؟ څنګه ومنو چي انسان په دې عالم کي يوه استثنا ده، کولی شي د خپل فطرت خلاف عمل وکړي او له هغه مسير نه يوې خوا بلي خوا ته منحرف شي پرته له دې چي د خپلې غلطۍ له بدو پاېلو سره مخامخ شي؟!!

قرآن د هغه چا په اړه چي له الهي محاسبې انکار کوي، په بصير خدای باور نه لري، ګمان ئې دا دئ چي نه خدای د ده د کړو وړو شاهد دئ، نه د قيامت ورځ راتلونکې ده او نه به انسان ته د ده د عملونو سزا ورکول کېږي، فرمايي:

ÇÏÈ #‰79-ZV$B ÅM8=d& ÃAqà)f ÇÎÈ ‰Ón& ïøã ‘Ÿ‰)f `9©b& Ü¡¡tø&

ÇÐÈ ‰n& ¨ÿç•f N9©b& Ü¡¡tø& البلد: ٧-١٠

آيا داسي انګېري چي هيڅکله به څوک پرې قادر نه شي؟ وايي: ډېر مال مې تباه کړ! آيا دی انګېري داسي چي هيچا نه دئ ليدلی؟

راشئ وګورو چي دا څوک او کوم انسان دئ چي ځان ورته دومره ځواکمن او قدرتمن برېښي چي ګمان کوي هيڅوک به پرې برلاسی نه شي؟! که څه هم په آيت کي ورته په څرګنده ګوته نه ده نيول شوې خو د

کلام له فحوی په واضح توگه معلومېږي چي دا همغه مغرور انسان دئ چي د پیغمبرعلیه السلام هتک حرمت ته ئې ملا تړلې او د الله تعالی د کور په حرم کي پر ده هر تېری او تجاوز جائز او حلال گڼي، هماغه چي خپل ټول زور ځواک ئې د پیغمبرعلیه السلام او د ده د دعوت په مخالفت کي کارولی او ادعا کوي چي که پیغمبرعلیه السلام په حقه وی او الله تعالی او فرشتې ئې د ده ملاتړي وی نو له د غو کړاوونو او ستونزو سره به نه مخامخ کېدو!! او د ده مخالفینو باید هیڅکله دا فرصت نه شوی ترلاسه کولی چي له ده سره په عناد او دښمنۍ لاس پوري کړي، دی وځوروي او د ده یاران او ملگري وربړوي او سره له دې د الله تعالی له نیوني او مؤاخذې خوندي وي! دغو مغرورو سردارانو ته ویل شوي چي آیا ستاسو زور ځواک دا د غرور او کبر احساس درکې راولاړ کړی؟ آیا د پیغمبر علیه السلام او د ده د دعوت په ضد ستاسو پراخو هلو ځلو او ډېرو وسایلو کارولو او زیات مال دولت مصرفولو په تاسو کي دا ذهنیت راپیدا کړی چي هیڅوک پر تاسو برلاسه کېدی نه شي؟ آیا داسي انگېري چي چا نه دئ لیدلی؟ مگر گمان کوي چي بصیر خدای، د ده د ناروا او ظالمانه هلو ځلو او ښکاره او پټو هڅو ناظر او شاهد نه دئ؟ سخته اشتباه کوي، هیڅ څه ئې له هغه الله تعالی پټ نه دي چي بصیر دئ او د دې حقیقت د اثبات لپاره په لاندې مضبوطو دلایلو استناد کوي:

ıþ»Ÿƒ‰dr ÇÌÈ Éú üGÿ©r $B¡ Ïr ÇÑÈ Èüzǎã ¼ã©@èpU Ó9&

ÇÈ ÈĐ‰ ÓZ9$

آیا ده ته مو دوې سترګي نه دي ورکړې؟ او یوه ژبه او دوې شونډې؟ او ده ته مو ونښودې دوې لارې؟

د دې حقیقت د اثبات لپاره چې د (انسان پیدا کوونکی رب) حتماً بصیر دئ او د ده د کړو وړو ناظر او شاهد، د انسان په دوو سترګو استدلال کوي او فرمایي: ته مخلوق یې، خالق لرې، بل پیدا کړی یې، ستا ټول استعدادونه ستا پیداکوونکي درکړي، ستا دوې سترګي هم د هغه ودیعه دي، ستا عقل څنګه دا خبره مني چې په تا کي به دا صفت وي خو ستا پیدا کوونکی به ترې محروم وي؟!! د عقل حکم خو له دې پرته بل څه نه شي کېدی چې ستا خالق باید په دې صفت په اکمل او بشپړه توګه متصف وي؟!! آیا ممکن ده په مصنوع او مخلوق کي داسي غوره صفت وي چې د هغه په خالق او صانع کي نه وي؟!! د انسان بصر او بصیرت په دې شهادت ورکوي چې الله تعالی بصیر دئ. موږ چې د عالم پیدا کوونکی رب په کومو صفتونو یادوو مظاهر ئې په عالم او د ده په مخلوقاتو کي ګورو، که وایو الله تعالی بصیر دئ دا ځکه چې د ده په مخلوقاتو کي د دې بېلګه ګورو، که وایو الله تعالی سمیع او اورېدونکی دئ، دا د دې لپاره چې د سمع د صفت مظهر د ده په مخلوقاتو کي ګورو، که وایو: الله تعالی علیم دئ دا ځکه چې د (علم) مظاهر د عالم د هر څه په پیداښت کي ګورو او زموږ عقل راته وایي چې دا عالم حتماً داسي ذات پیدا کړی چې په هر څه ښه پوهېږي.

ستا ژبه او دوه شونډې د تکلم وسایل دي، ته له دغو وسایلو نه په

استفادې سره خپل مافي الضمير بيانوې، خپل قضاوتونه منعکس کوې او خپلې پرېکړې صادروې، په تا کي د دغه استعداد شته والی په دې شهادت ورکوي چي ستا رب حتماً د تکلم په صفت متصف دئ. حتماً به ستا د کړو وړو په هکله قضاوت کوي، وروستۍ پرېکړه به صادروي. په انسان کي د دغه صفت شته والی موږ د الله تعالی د دغه صفت په ځرنګوالي پوهوي. ټول عالم د الله تعالی د صفاتو مظهر دئ، د الله تعالی د صفاتو مظاهر په ټول عالم کي ګورو، له مظاهرو څخه موږ الله تعالی او د هغه صفات پېژندی شو.

الله تعالی انسان داسي پيدا کړی چي د ده په فطرت او خټه کي ئې د (ښه او بد) د پېژندو لپاره خاص معيارونه او استعدادونه ايښي، د (فجور) او (تقوی) څېره ئې د ده د ضمير په صفحې انځور کړې، د دغه فطري استعداد په وجه ښه ورته ښه ښکاري او خوښوي ئې او بد ورته بد ښکاري او کرکه ترې لري، نېکي ورته معروف برېښي، منل شوی او پېژندل شوی حقيقت ئې بولي او له خپل فطرت سره ئې آشنا ګڼي، خو بدي ورته منکر ښکاري، کرکجنه ئې ګڼي او د خپل فطرت منافي ئې بولي، له ښو دفاع کوي او له بدو کرکه لري، داسي ملَکې او غرېزې ئې ورکړې چي دی ښېګړو ته هڅوي او له بديو ئې منع کوي او په هر بد کار کي ئې ملامتوي، دغه استعداد د دې لامل دئ چي انسان د هر ښه او بد عمل په اړه قضاوت کوي، غواړي سزا او بدله ورکړي، که دوه انسانان د نښتي په حال کي وګوري، يو ئې ظالم بل ئې مظلوم، غواړي د مظلوم مرسته وکړي او ظالم په خپل ځای

کنښېنوي، په ده کي دا د (قضاوت استعداد) د دې نښه ده چي د ده (پالونکی او پیدا کوونکی) ذات، هغه چي ده ته ئې دا استعداد ورکړی، هرومرو په دغه صفت متصف دئ، حتماً به د انسان د عملونو په هکله قضاوت کوي، د مظلوم لاس نیوی به کوي او ظالم ته به سزا ورکوي.

دا دئ گورئ چي قرآن د الله تعالی د صفاتو د اثبات لپاره د همدغو صفاتو په هغو مظاهرو او بېلگو استناد کوي چي د ده په مخلوق کي ئې گورو، هغه چا ته چي گمان کوي: الله تعالی د خلکو له عملونو سره هیڅ کار نه لري او د دوی د ښو او بدو عملونو په اړه قضاوت نه کوي، فرمايي: ستا دا دوه سترگي، شهادت ورکوي چي خدای بصیر دئ او ستا د عملونو ناظر، ستا دوې شونډي او ژبه په دې شهادت ورکوي چي ستا رب به حتماً ستا د عملونو په هکله قضاوت کوي، د ښه او بد په هکله ستا دا احساس د دې نښه ده چي الله تعالی به هم ستا عملونه په دوو برخو وېشي، ښه ته به ښه او بد ته به بده سزا ورکوي.

دا ځیني هغه دلائل وو چي قرآن د آخرت د ورځي د اثبات لپاره د خپل مخاطب مخي ته ایښي.

په آخرت د ایمان غوښتني

اوس راځو په آخرت د ایمان غوښتنو ته، لکه څنګه چې په آخرت ایمان د انسان په فردي او اجتماعي ژوند ژوري اغېزې لري همداراز ځانګړې غوښتني لري، څوک چې په آخرت د ایمان ادعا کوي خو نه د ده په فردي او اجتماعي ژوند کي د هغه اغېز تر سترګو کېږي او نه ئې هغه ځانګړتیاوي چې دا ایمان ئې غوښتنه کوي، په آخرت د ایمان ځیني مهمي غوښتني دا دي:

آخرت ته په دنیا ترجیح ورکول

په آخرت د ایمان لومړۍ تقاضا دا ده چې انسان به آخرت ته په دنیا ترجیح ورکوي، اخروي فلاح او بریا به د ده تر ټولو اوچت مقصد وي. دې ته به تیار وي چې د خپل آخرت لپاره، د دنیا هر راز ستونزي او کړاوونه وزغمي، محرومیتونه وګالي، دنیا ته ئې شا او آخرت ته ئې مخه وي، نه په دې معنی چې له دنیا په بشپړه توګه لاس واخلي، بلکي په دې معنی چې دنیا به د آزمویني فرصت او آخرت به د خپلو عملنو د پایلو ترلاسه کولو نېټه ګڼي، مسلمان د دنیا او آخرت دواړو ښېګڼه غواړي، دنیا د ده له نظره د آخرت کرونده او مزرعه ده، دلته کښت کوي او په آخرت کي ئې حاصل

تر لاسه کوي، ښه دنيا د ښه عقبی او خرابه دنيا د خراب آخرت مقدمه بولي، د دنيا په نسبت آخرت ته ترجيح ورکوي، د دنيا هر څه داسي ګڼي لکه وسيله، لکه د لاري توښه، او آخرت اصلي مستقر او د اوسېدو اصلي ځای، په دنيا کي هغه داسي ژوند کوي لکه يو مسافر او لاروی، چي څه په دې دنيا کي تر لاسه کوي هغه زاد سفر او د لاري توښه ګڼي، په هغه سره اصلي مقصد او هدف ته ځان رسول غواړي، که چېري د آخرت په لوري د سفر په دوران کي کله ټېکه او آرام کوي داسي ئې ګڼي لکه څوک چي په يوې ښېديا کي روان وي، ستړی شي او د څو شېبو لپاره د کومي وني سيوري ته تم شي، قرآن په دې اړه فرمايي:

ÍÌ•ÅÃýÿ$Î $‹R‰9$$O4Šs9$$šc rçÕ Ì ƒ `ƒÏ%©!$« !$È ‹Î™ ’Î @Ï»)ãù

#•ÔÀ & ÏH‹Ïsç $ö¡ù ó÷ Î ø ƒ ÷r& @ÏFø)ãƒ « !$È ‹Î™ ’Î @Ï»)ãƒ `Br

ÇÐÍÈ $K‹Ïàã

النساء:۷۴

نو د الله په لار کي دي هغه کسان وجنګېږي چي د دنيا ژوند پر آخرت پلوري او څوک چي د الله په لار کي وجنګېږي، ووژل شي، يا بريالی شي، نو ژر به ستر اجر ورکړو.

يعني د الله په لار کي هر څوک د جنګېدو وړتيا نلري، الله تعالی هرڅوک د دې لپاره اهل نه ګڼي، يوازي هغه څوک د دې وړ دئ چي هدف ئې د الله رضاء ترلاسه کول وي، خپل ژوند د الله په لار کي قرباني کوي او

دې ته تيار وي چي له خپلو ټولو دنيوي ګټو نه د اخروي فلاح او سعادت لپاره تېر شي. داسي مجاهد ته به شکور خدای ستر اجر ورکوي، که شهيد شي هم او که غازي او غالب شي هم.
څوک چي دغه پېر پلور ته تيار نه وي، هغه د دې وړ او جوګه نه دئ چي د الله په لاره کي جهاد وکړي. لومړی به انسان له ځان سره دا فيصله کوي چي دنيا په آخرت خرڅوم او د دنيا هر څه د آخرت لپاره قرباني کوم، بيا به هغه د الله په لاره کي د جهاد اراده کوي، تر څو چي هغه له الله سره دا ژمنه او عهد نه دئ کړی او دنيا ئې په آخرت نه ده خرڅه کړې، هغه د دې استعداد او وړتيا نه لري چي د الله د لاري مجاهد شي.
همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ôÏ ¾ÍÉd {q8q)ƒ p¥h™ bgöÅê bÎr «ƒ $Ï‰Zä ôÏ ¾ÍÉd

brÌ3ƒ Ÿ Qöq) $ãwàd É$Jù «ƒ $Ï‰Zä ôÏ @ä @ê 8Ï‰Zä

$Br «ƒ $ `Üù pZ¡m ôÏ 7/$¹& $B ÇÊÈ $Z‰n bqß)øƒ

4".r Wqß‘Ä $Z=Ï 7»Yu"ãr 7Å$R `Üù p¥h™ `Ï 7/$¹&

ÇÐÈ #%‹Í - «ƒ $Î   النساء: ۷۷-۷۹

آیا هغو ته دي ونه کتل چي ورته وويل شو: لاسونه مو راتم کړئ، لمونځ وکړئ او زکات ورکړئ، خو کله چي جهاد پرې فرض کړی شو نو يوه ډله ئې له خلکو نه داسي وېرېده لکه له الله نه او يا تر دې هم سخته وېره او ويل ئې: اې زمونږ ربه! ولي دي پر مونږ جنګېدل فرض کړل؟ ولي دي تر يوې نږدې نېټې ونه ځنډولو؟ ورته ووايه: د دنيا متاع خو وړوکی شی دئ او آخرت غوره دئ، د هغه لپاره چي تقوا ئې غوره کړه او د بڅرکي په اندازه به پر تاسو تېری ونشي. چې هرځای وئ مرګ به مو بيا مومي، که څه هم په دنګو کلکو ماڼيو کې وئ او چې کومه ښېګڼه ئې په برخه شي نو وايي: دا خو د الله له لوري ده، خو که کړاو ئې په برخه شي نو وايي: دا خو له تا څخه دی، ورته ووايه: ټول د الله له لوري دي، په دې خلکو څه شوي چې په هيڅ خبرې نه پوهېږي. له ښېګڼې چې څه ستا په برخه شي نو د الله له لوري ده او چې کړاو او ستونزه درورسېږي نو هغه پخپله ستا لخوا ده، ته

خو مو خلکو لره یو استاځی لېږلی یې او الله د شاهد په حیث کافي دی.

په دې مبارکو آیتونو کي لاندې لاربښوونې زمونږ مخې ته ایښودلې شوې:

- ځینې خلک داسي وي چي له دښمن سره د جګړو د وخت له رارسېدو نه مخکي په جګړې ټینګار کوي او وایي: باید له دښمن سره د یوې پرېکندې نښتي له لاري خبره پای ته ورسوو او ستونزه د تل لپاره حل کړو، خو دا ټینګار ئې له قوی ایمان او د الله په لار کي د قربانۍ له جذبې څخه نه وي راولاړ شوی، بلکي له بیمار زړه نه راخوټېدلی وي، په دې بې وخته ټینګار سره غواړي چي ځان مخلص او انقلابي وښیي او په خپلو غلطو عملونو او غلطلو ویناوو پرده واچوي او خلکو ته وښیي چي که اوس او د سختي ورځي له رارسېدو نه مخکي هغوی څه قصور لري او په عمل کي تر نورو شاته پاته دي او د خپلو دیني او مذهبي دندو په ادا کولو کي لټي کوي، چي کله په دې اړه اعتراض پرې وشي نو وایي: که له دښمن سره د نښتي او له دین نه د دفاع وخت راورسېدو نو مونږ به ترټولو مخلص ومومئ، زمونږ په اخلاص او صداقت به هلته پوه شئ چي په لومړي خط کي مو توره په لاس او مټي بروهلې وګورئ!! وبه ګورئ چي تر هر چا مخکي یو او په لومړي خط کي د دښمن مقابله کوو، خو کله چي د جګړې اصلي وخت راورسېږي او په دې هکله صریح او واضح فیصله وشي او د قرآن صریح او واضح حکم د هغه غوښتنه وکړي نو دا کسان به داسي ومومئ چي سخته وېره به ئې په څېرو کي څرګنده وی، خړې سترګي د

هغه چا په څېر چي د مرگ له وېري او هیبته بې هوشه شوی، له خلکو نه به داسي وېرېږي لکه له الله نه او حتی له خلکو نه به ئې وېره هومره وي چي له الله نه به دومره نه وېرېږي!!

- بیا به وایي: اوس خو د جگړي مناسب وخت نه دئ، ضروري وسائل نه دي برابر شوي، څه نور وخت ته ضرورت لرو، باید جگړه وځنډېږي!!
- دوی جگړه او له دښمن سره مخامخ کېدل داسي گڼي لکه د مرگ په لوري چي خوځول کېږي، لکه مرگ چي تیار دوی ته خپل کومی پرانیستی وي او د مرگ نېټه ئې رارسېدلې وي!! وایي به: خدای ولي مونږ ته د څه نوري مودې لپاره د ژوندي پاته کېدو موقع رانکړه او داسي ژر ئې له جگړو سره مخامخ کړو!!
- دې خلکو ته فقط یو ځواب په کار دئ او هغه دا چي: له دنیا سره افراطي مینه مو له مرگ نه وېروي، آخرت مو هېر کړی، دنیا ته په آخرت ترجیح ورکوئ، د همدې لپاره له مرگ نه وېرېږئ او له جنگ نه ډډه کوئ. د الله په عدالت باور نلرئ، گمان کوئ چي الله به د مسلمانانو هلي ځلي او قربانۍ ضایع کړي، حال دا چي الله د وړې ذرې په اندازه هم په خپلو بندگانو ظلم نه کوي.
- په دې پوه شئ چي په کور کي ناستې سره او کلکو مورچلو او دنگو کلاگانو ته په پناه وړلو سره هم له مرگه نه شئ خلاصېدی، په هر صورت به د مرگ داعي ته لبیک وایئ.
- دا کسان داسي دي چي که ستاسو په څنگ کي ئې څه ښېگڼه په

برخه شوه نو دا ستاسو د ملګرتیا نتیجه نه بلکي په خپل ځان د الله پېرزوینه ګڼي، خو که له کومي ستونزي سره مخامخ شول نو دا ستاسو له لوري ګڼي، دوی ته ووایئ چي ښه او بد ټول د الله له لوري دي، دوی په دې نه پوهېږي چي د ښه او بد، خیر او شر، ګټي او تاوان پرېکړه د الله له لوري کېږي.

- هره ښېګڼه د الله پېرزوینه ده، پام چي هغه د خپل عمل نتیجه ونه ګڼئ، دا ځکه چي د نېک عمل توفیق هم د الله پېرزوینه ده.
- هر کړاو او ستونزه ستا د بد عمل او ګناه نتیجه ده، له ځان نه پرته بل څوک مه ملامتوه.
- د الله پېغمبر هم د خیر او شر واکدار نه بلکي د استازي په توګه لېږل شوی. الله په دې شهادت ورکوي چي خیر، شر د ده له لوري دئ او ستا په عمل پوري تړلی دئ، د ده پېغمبر فقط د یوه امین استازي دنده تر سره کوي، د خیر او شر واک او پرېکړه د ده په اختیار کي نه ده.

الله جل شأنه د هیڅ عامل عمل نه ضایع کوي، په دنیا او آخرت کي هر څوک د خپل عمل مکمل اجر تر لاسه کوي، ګمان مکوئ چي ستاسو عملونه به ضایع شي او په تاسو به ظلم وشي، دلته هم دې مطلب ته اشاره شوې چي په آخرت باندي ایمان لرونکي به د دنیا متاع قلیله ګڼي، آخرت ته به ترجیح ورکوي، او هغه به تر دنیا غوره ګڼي.

همدغه مطلب ته قرآن عظیم الشأن په بل آیت کي اشاره کوي او فرمايي:

« $È‹î™ ’î (râÿR$sß9 @ŠÏ #Œ] ß9 $B (qã#ä šú ïÏ%©!$gƒ'»¯

í•Åŀy$šÆ Ë $‹R‰9$í¼‹s$Ĥ Oķ•Ê ‘& ÇÚ óŖ$’‹ĵ Óęù%$Ò$

ÇÌÑÈ @‹î% žvĵ í•Åŀy$’î $‹R‰9$í¼Šs$ß$Ŗ»FB $Jù التوبه: ۳۸

اې مؤمنانو! څه درباندي شوي چي کله درتهوویل شي: د الله په لار د جهاد لپاره ووځئ نو زمکي ته درانه کېږي؟! آیا د دنیا په ژوند د آخرت په پرتله راضي شوي یاست "د دنیا ژوند ته مو د آخرت په نسبت ترجیح ورکړې" حال دا چي دنیوي ژوند د آخرت په پرتله نا څیزي متاع پرته بل څه نه دئ.

دا مطلب د هغو کسانو په ځواب کي ویل شوی چي کله ورته وویل شي: د الله په لاره کي د جهاد لپاره ووځي، نو هغوی د زمکي طرف ته درانه کېږي، د دې په ځای چي په شور، ځوږ او شوق سره اوچت شي او وخوځېږي او په وتلو کي ئې پوره تحرک او نشاط وي، برعکس لټ او کسل وي، د زمکي لوري درانه کېږي، په شور او شوق سره د الله په لاره کي نه خوځېږي، د همدغو کسانو په ځواب کي فرمايي چي آیا تاسو د دنیا په ژوند راضي شوي يئ او آخرت ته مو شا کړې؟ دنیا ته مو ترجیح ورکړی او هغه تر آخرته غوره ګڼئ؟ حال دا چي د دنیا ژوند د آخرت په تناسب نه دی مګر قلیله متاع.

یعني هغه څوک چي دنیا ته په آخرت ترجیح ورکوي، د هغه یوه علامه دا ده چي کله د الله په لار کي جهاد ته راوبللی شي، د زمکي طرف ته دروند شي او په شور شوق سره د الله په لاره کي د جهاد لپاره نه خوځېږي.

دا كسالت، لټي او د زمكي طرف ته درنېدل، په شور، ځور او په شوق او رغبت سره د الله په لاره كي جهاد ته نه وتل، د نفاق علامه ده او له دغي عقيدې نه سرچينه اخلي چي انسان دنيا ته په آخرت ترجيح وركړي.

دنيا وسيله او آخرت هدف ګڼل

په آخرت د ايمان بله غوښتنه او تقاضا دا ده چي انسان په دنيا وسيله ګڼي او آخرت هدف او د دنيا امكانات به د آخرت هغه ستر هدف او سرمنزل ته د رسېدو لپاره د وسيلې په توګه كاروي. دنيا به د هغه لپاره هدف نه بلكي د سفر توښه وي. يعني هغه د يوه اوږده سفر لاروى دئ چي هدف او وروستي منزل ته د رسېدو هڅه كوي. دغه مطلب ته قرآن عظيم الشأن د يوه نېک بنده په قصې كي اشاره كوي چي خپل قوم د الله لوري ته بلي او ورته وايي: د دنيا ژوند خو له ناڅيزي متاع پرته بل څه نه دئ.

ã‬Š ‘ü o•Åy$‬b‬ĵr Ó‬FB ‬$‹R‰9$‬ä4‹s ‬$ÍÉd ‬$JRĵ ‬Éø)»f

ÇÌÈ Í‬#•)‬$$ غافر: ۳۹

اې زما قومه! خبره دا ده بله نه ده چي د دنيا دا ژوند متاع ده "د ګټي اخيستو او د استفادې لپاره فقط يوه وسيله او ذريعه ده " او د اوسېدو او قرار ځاى د آخرت كور دئ.

د آل عمران په سوره كي هم دې مطلب ته داسي اشاره شوې:

Î•Ü»ÿ)‬$$r ûüÏ6‬$$r ä‬$¡Ÿ9$‬ šÆE ‬Ë ‬Ñ°qg‬±9$‬ ←ãn Ä ‬$Z‬-Ï ‬`ĵã

Ê»èRf{ $r ïþB§¡ B$$èø, $r ïþÒÿ$r É d®$šÆ Ë í•ÜZ)B$

ÚÆ ǫãn ¼ç‰Yã ª! $r $‹R‰9$í4« s$$B»FB š• ï°Œ Ï^ös$r

‰Zã (ö)?$ûïÏ%Ö ßà6 ï°Œ `Ë 9ö, Î /ãâhä ©è * ÇÍÈ É $«J$$

Ó°rør $gŠï ûï$Î»z ãgRf{$ $gÏt$B `Ë "Ìõ? M»Y_ õûhf

ÇÍÈ Š$7è$Î 7ÅÅ / ª! $r «! $šÆ Ë Òc °qê Í r o•gÜB

آل عمران: ۱۴-۱۵

خلکو ته د مرغوبو شيانو، لکه ښځي، زامن، د سرو او سپينو زرو خزانې، نښانمن آسونه، څاروي او د کر کښت مينه ښاېسته کړی شوي، خو دا ټول د دنيوی ژوند متاع ده او د الله خواته خو ډېر غوره د ټيکي ځای دی.

ورته ووايه: آيا تر دې په غوره څه مو خبر کړم؟ متقيانو ته د دوی د رب خوا کي داسي جنتونه دي چي ترې لاندي ويالې بهېږي، تلپاته په هغه کي او پاکيزه جوړې او د الله رضا مندي او الله خو د خپلو بندګانو ښه ليدونکی دئ.

خلک هغه څه معيار ګڼي او د چا عزت او ذلت، ماتې او بريا او سعادت او شقاوت ورباندي تلي چي نفس ته مرغوب دي او د انسان نفس ئې خوښوي، لکه ښځي، زامن، د سرو او سپينو زرو خزانې، نښاني شوي آسونه، د څارويو رمې او د کر کښت پراخي زمکي، خو دا نه هدف دئ او

نه معيار، نه انسان د دې لپاره پيدا شوی او نه به د ده په اړه قضاوت د دې له مخې کېږي او نه به ئې مستقبل او راتلونکي د دې له مخې ټاکل کېږي، دا خو په حقيقت کې د ده لپاره پيدا شوي، د ده د ژوند متاع ده، نه هدف او نه هم معيار، د انسان لپاره معيار بل څه دئ، هغه چې الله تعالی ئې دلته په يوه لفظ کې راخلاصه کوي: تقوی: ځان ساتنه، له ظلم، ناروا، تېري، ګناه، عصيان او هر هغه څه نه چې د ده له انسانيت سره نه ښايي او له هر هغه څه نه چې ده ته تاوان رسوي. د ښه او بد او سزاء او جزاء فيصله خو راتلونکې ده، الله تعالی به د قيامت په ورځ دا فيصله کوي، هلته به د متقيانو په مقام او منزلت پوه شئ، په دنيا کې خو تاسو هغه چا ته په سپکه سترګه کتل چې له خپل ملک نه شړل شوي، له مال او دولت نه محروم دي، نه بنګلې لري، نه لښکري او نه د سرو او سپينو زرو خزانې، خو په آخرت کې به وګورئ چې د الله په نزد کې ئې مقام څومره اوچت وو او په خپلې خوا کې ئې څنګه ځای ورته غوره کړی. تلپاتې جنت، چې تربنګلو او ونو لاندې ئې ويالې بهېږي، پاکيزه جوړې او تر هر څه اوچت د الله رضامندي. الله د خپلو بندګانو کړه وړه ليدلي، د دوی له وړتياوو خبر دئ، دوی ته به د خپلو وړتياوو مناسبه بدله ورکوي.

دا مطلب د اعراف د سورې په ۲۴ آيت کې په دې صيغه راغلی:

@Góã ÇÚ óF{$ 'Î /ä3r ÆÃã ÇÙ è7Î /ä3Ò è/ {qäÎ7è$ A$%

ÇËÍÈ &ûüm 4k) Î ì »FBr   الاعراف: ۲۴

وئې فرمایل: کوز شئ، ځیني مو د ځینو نورو دښمنان او په زمکې کې تاسو ته تمځی او تر یوې نېټې ګټه اخیستل دي.

یعني زمکه د انسان لپاره موقتي تمځی دئ، د دې هر څه د انسان د استفادې لپاره پیدا شوي، هر څه ته به د وسیلې په سترګه ګوري نه د هدف په سترګه، دا به د هدف په لوري د سفر توښه ګڼي، د هغو خلکو په څېر به نه وي چې په زمکې کې موقت استقرار لومړی او وروستی ګڼي او همدا د څو ورځو موقت ژوند ته د لومړي او وروستي ژوند په سترګه ګوري.

په دې اړه د شورى د سورې په ۳۶ آیت کې داسي لولو:

ǩöz «Ɨ $%Žã $Br $‹R%9$Í4ŠtGø$ß »FJù äőó« `ß Lã$?ré$Jù

ÇÌÏÈ bqè©qGƒ óÎÍh 4?ãr (qãZB#ä ûïÏ%©#Ï9 4+ö/r الشورى: ۳۶

نو څه چې تاسو ته درکړی شوي "هر څه چې وي، د هر جنس او هرې نوعې نه" دا د دنیوي ژوند د برخمن کېدو لپاره وسیله او ذریعه ده "دلته چې له نعمتونو نه کوم څه ګورئ، دا به یو هم د هدف او مقصد په توګه نه نیسئ، دا ټول د دنیوی ژوند لپاره د متاع حیثیت لري" او هغه څه چې له الله سره دي هغه غوره او دائمي دي، د هغو لپاره دي چې ایمان ئې راوړی او پر خپل رب توکل کوي.

یعني د دنیا نعمتونه فنا کېدونکي دي، د متاع حیثیت لري، د دې لپاره درکړی شوي چې په خپل محدود ذنیوی ژوند کې ګټه ترې واخلې، خو هغه څه چې د الله په نزد کې دي هغه غوره او دائمي دي، او د هغه چا په

برخه کېږي چي پر الله ایمان لري او پر هغه توکل او اعتماد کوي.

له مرګه نه وېرېدل

په آخرت د ایمان بله تقاضا دا ده چي انسان به له مرګه نه وېرېږي، نه یوازي دا چي له مرګه به وېره نه لري، بلکي د الله په لاره کي مرګ به د هغه تر ټولو اوچته تمنا او هیله وي.

قرآن عظیم الشأن د صحابه وو په اړه فرمایي چي د هغوی هر یوه د الله په لاره کي د شهادت تمنا کوله:

ŁâR&r ϕqŠ3ç#‘ ô)ù ϕö)ù b& È6% `Ë NöJ%$bö7J? Łâ7ä ô)9r

ÇÊÎÈ brãÝZ? آل عمران: ۱۴۳

او یقیناً چې تاسو له دې نه مخکي چي له مرګ سره مخامخ شئ د هغه تمنا مو کوله، نو دا دئ ومو لیدو په داسي حال کي چي ورته کتل مو.

ګورئ چي دلته له مرګه نه وېرېدل او د الله په لار کي د شهادت تلوسه، د ایمان نښه ګڼل شوې او د پېغمبر علیه السلام ټولو صحابه وو ته په خطاب کي ویل شوي چي تاسو ټولو د شهادت تمنا کوله، په دې مبارک آیت کي څو مهمي خبري توجه غواړي:

- صحابه وو د شهادت تلوسه درلوده.
- د احد په جګړي کي ئې د دې د دې تمنا د تر سره کېدو فرصت تر لاسه کړ.
- د دې صحنې د نظارې په ځای باید له هغې نه د خپل آرمان د ترسره

کېدو په اړه استفاده شوې وی.

پیغمبر علیه السلام فرمایي: قسم په هغه ذات چي زما نفس د هغه په اختیار کي دئ چي زه دا خبره تر ټولو غوره گڼم، دا ماته تر ټولو محبوبه ده چي د الله په لار کي په قتل ورسېږم، بیا ژوندی شم، بیا په قتل ورسېږم، بیا ژوندی شم، بیا په قتل ورسېږم.

گورئ چي هغه د الله په لار کي په وار وار او څو څو ځله شهادت غواړي، په یوه شهادت ئې زړه نه تسل کېږي، بلکي د مسلسل شهادت تمنا کوي.

قرآن عظیم الشأن فرمایي چي: په هغه قوم کي به د شهادت تلوسه او هیله مري کوم چي په آخرت ایمان نه لري، د بنې اسرائیلو په اړه فرمایي:

ÈrŠ `Ë pZÁï‰ { «ı $‰Ÿã ä•Åy$â#£9$Ñà6 9 ÖMR‰. bÎ @è

ςöÏJGƒ `9r ÇÎÍÈ šú üÏ%Ï»¹ ÈÑà2 bÎ NöJ$(âZJFù Ä $Y9$

Ná‰É G9r ÇÎÈ ûüÏÍ»à9$Î 7Îæ ª! $r NÍ‰Éƒ& ÔMB£‰ $JÎ #‰/&

Šqƒ (qäŽõ& šú ïÏ%$ `Ër ç4Šm 4?ã Ä $Y9$ š Ý •ôn&

b& É #‹ è$ `Ë ¾ÏhÏm“Î qè $Br pZ™ # ö ãÈèãq Ñè%n&

ÇÌÏÈ šc qèJèƒ $JÎ 7•Å/ ª! $r •Èèã

البقره: ۹۴ -۹۶

ورته ووایه: که د الله په خوا کي، د آخرت کور، له خلکو نه پرته یوازي ستاسو لپاره وي نو د مرگ تمنا وکړئ که رښتیني یاست. او په خپلو

لاسونو ئې چي څه وړاندي کړي د هغه په وجه به هیڅکله د مرگ تمنا ونکړي او الله په دې ظالمانو ښه پوه دی. او دوی به تر ټولو زیات په ژوند حریص ومومې او له مشرکانو نه هم، هر یو ئې دا خوښوي چې کاش زر کاله عمر ورکړی شي، خو همدا د عمر اوږدوالی له عذاب نه د دوی ژغورونکی نه دئ او الله د هغه څه ډېر ښه لیدونکی دئ چي دوی ئې کوي.

دلته د بني اسرائیلو په اړه ویل شوي چي سره له خپل ټول شرک، عصیان، له جهاد نه ډډه، د ظالمانو ملگرتیا او د پېغمبرانو او حقپالونکو مخالفت، گمان ئې کاوو او مذهبي مشرانو ئې ورته همدا ویلي وو چي جنت یوازي ستاسو لپاره پیدا شوی او تاسو د جنت لپاره، د دوی په ځواب کي ویل شوي: که داسي وي نو تاسو خو باید له مرگه نه وېرېدئ او د الله په لار کي د شهادت تلوسه مو په زړونو کي نه وی مړه شوې، دا ولي له مرگه وېرېږئ؟ دا ولي ستاسو هیڅ مذهبي مشر په سنگر کي نه دئ لیدل شوی؟ ولي مو تل خپل پېغمبران په جهاد کي یوازي پرېښي؟ له دې نه خو په ډاگه معلومېږي چي په خپلي دعوی باور نه لرئ. په دې آیتونو کي او دې ته ورته په ډېرو نورو کي له مرگه وېره، د ډېر اوږد ژوند تمنا او د الله په لار کي له شهادت نه ډډه، د هغه قوم نښي گڼل شوې چي د ایمان په دعوی کي دروغجن دي، نه په آخرت او جنت باور لري او نه په دې چې د مرگ ژوند پرېکړي الله کوي.

که رښتیا تاسو په آخرت ایمان لرئ او د آخرت کور ستاسو لپاره مختص وي ، ولي په تاسو کي د شهادت تلوسه او هیله مړه شوې او ستاسو

هر یو د اوږده ژوند تمنا کوئ. د خپلو بدو عملونو په وجه د شهادت تلوسه د دوی په زړونو کي مړه شوې، د بدو کارونو په وجه به هیڅکله د شهادت تمنا ونه کړي، یعني گناه، فساد، جرم او خیانت دا د دې باعث شي چي انسان له مرگه ووېرېږي، او آخرت ته ئې څه امید نه وي، د آخرت په نسبت نااميدي پخپله په انسان کي د شهادت جذبه ختموي.

الله تعالی چي د يهودو په اړه کوم قضاوت کړی دا په علم مبتني قضاوت دئ، الله تعالی د دغو ظالمانو په حال ښه پوه دئ، د دې وجه چي ولي په دوی کي د شهادت جذبه ختمه شوې، الله ته ځرگنده ده، خپلو بدو عملونو دوی له آخرته نا اميده کړي او په دې خاطر په هغوی کي د شهادت جذبه ختمه شوې.

د همدې په وجه به دوی د دنيا په ژوند تر هر چا زيات حريص ومومې، تر مشرکانو هم زيات، يا ئې معنی دا ده چي له مشرکانو څخه به هم ځيني داسي ومومې چي په ژوند ډېر زيات حريص وي، هر يو د ئې غواړي چي کاش زرکاله عمر ورکړی شي، خو دوی په دې نه پوهېږي چي دا اوږد عمر دوی له الهي عذابه نشی ژغورلی، او الله په هغه څه چي دوی ئې کوي بصير دئ، د دوی معامله له هغه ليدونکي او بصير خدای سره ده چي د دوی د ټولو عملونو په نسبت علم لري، دا طولاني عمر دوی د الله له عذابه نشي ژغورلی.

گورئ! د شهادت تمنا په چا کي ختمه شوې؟ څوک به له مرگه وېرېږي؟ او څوک به د اوږده ژوند تمنا کوي؟ هغه چي خپل آخرت ته څه

هیله نه لري، داسي عملونه ئې کړي چي د هغه په وجه له آخرته نا امیده شوي او په دې ترتیب ئې په آخرت باور او یقین کمزوری شوی، له مرگه وېره ئې په زړه کي راولاړه شوې او د شهادت تلوسه ئې په زړه کي ختمه شوې، داسي څوک به هیڅکله د مرگ تمنا و نه کړي، برعکس د طولاني عمر غوښتونکی به وي او تر هر څا به د دنیا د ژوند په نسبت زیات حریص وي.

په بل ځای کي له مرگه وېرېدونکو ته په دې صیغه خطاب شوی:

ÇÎÈ šc qã_ ë$Zøî Sè Ñ qJ$$è) Í#Œ <$ ÿR $B&r@ä

العنکبوت:۵۷

هر نفس (ژوی) د مرگ خوند او ذائقې څکونکی دئ، بیا زموږ لوري ته بېرته راگرځول کېږئ.

دا خطاب هغو کسانو ته متوجه دئ چي وېرېږئ اخستي او گمان کوي چي که له وطنه د هجرت هڅه وکړي ښایي د دښمن له لوري ووژل شي، هر څه به ترې پاته کېږي، نو د رزق او د روزي انتظام به ئې څنگه کېږي؟ د دوی د دغو اندېښنو په ځواب کي ویل شوي چي هر نفس د مرگ څکونکی دئ، خامخا او په هر صورت کي به انسان مري، کوم ذی نفس او ذیروح دی چي هغه به یوه ورځ د مرگ خوند نه څکي؟ چي انسان په هر صورت کي مري نو ولي د یوه ستر او لوړ مقصد په لار کي ونه مري، په ځای د دې چي هسي مري او د هیڅ لپاره مري، ولي د الله په لار کي ونه مري؟ په دې دلیل هم له مرگه وېره نه ده په کار چي ستا مسیر د الله جل

شأنه په لوري دئ، په مرگ سره د خپل رب خوا ته بېرته گرځې، هغه الله چي ته ئې عبادت کوې، هغه ستا د ژوند مطلوب او مقصود دئ، هغه ستا معبود دئ، د مرگ په نتیجه کي د هغه طرف ته درومې. مرگ د ژوند پای نه دئ چي له هغه ووېرېږې، بلکي مرگ د نوي ژوندون پیل دئ، مرگ له یوې دنیا بلي ته د تگ ذریعه ده، مرگ تا خپل هدف ته رسوي، تا خپل مطلب ته رسوي، نو د څه لپاره باید له مرگ نه ووېرېږې؟

$]•â þÿgø$ `Ë NgZ•è6ã9 Ë M» s î»Ó Á 9$ (qèÙ ãr (q3B#ä ûïÏ%©!$

ÇÎÑÈ û,Î#ÏJ»èø9$ ãô_ & NèÏ $kŽÏ ûïÏ$Î» z ãgR{$ $hÏtB `Ë “ Ì•gB

العنکبوت:٥٨

او هغه چي ایمان ئې راوړی او صالح عملونه ئې کړي، حتماً به ئې د داسي جنتونو په خونو او قصرونو کي کي ځای په ځای کړم چي ترې لاندي ویالې بهېږي، د تل لپاره به په هغه کي وي، د عمل کوونکو اجر څومره غوره دئ.

الله جل شأنه په دې آیت کي فرمایي چي په دې خاطر هم له مرگه وېره نه ده په کار چي چا ایمان راوړی او صالح عملونه ئې کړي او په دې لار کي له ستونزو سره مخامخ شوي او یا په مرگ محکوم شوي که هغه په دې لار کي د ختېو کور له لاسه ورکوي، د دې په بدل کي به د جنت ستري، ستري او دنگ، دنگي بنگلې تر لاسه کوي، چي د ونو او قصرونو لاندي به ئې ویالې بهېږي، که دنیا له لاسه ورکړي، جنت درکوي او په هغه کي داسي قصرونه چي ترې لاندي به ئې ویالې بهېږي، که د څو شپو ورځو

محدود ژوند له لاسه ورکوي، د دې په عوض کي الله جل شأنه د جنت ابدي، دائمي او تلپاتې ژوند ورکوي. د دنيا د ژوند په مقابل کي د جنت ژوند، د خټو د کورونو په مقابل کي د جنت قصرونه او د دنيا په مقابل کي جنت، دا خو هغه شيان دي چي ته ئې پېژنې، خو لدې نه آخوا چي کوم څه په جنت کي انسان لره مهيا شوي، سترګو نه دي ليدلي، انسان د هغه خوند او ذائقه په خپل ژوند کي نه ده څکلې، داسي خوندورې منظرې او غړونه چي د چا په ذهن کي ئې خطور نه دئ کړی او د انسان له تصور او وهم نه ډېر لوړ او اوچت، نو په داسي حال کي چي ته هر څه له لاسه ورکوې، الله جل شأنه تر هغه غوره په عوض کي درکوي، ولي بايد له مرګه ووېرېږې، معقوله نه ده چي انسان دي په آخرت ايمان ولري او هغه دي له مرګه ووېرېږي.

قرآنکريم په بل ځای کي دغه مطلب د يوه مؤمن ټولګي په قصې کي په توګه زموږ مخي ته ږدي چي کله په مرګ تهديد شول او دښمن په اعدامولو ووېرول د دښمن د ګواښ په ځواب کي ئې په پوره ډاډ، اطمئنان او مېړاني وويل: که په دې لار کي وژل کېږو هيڅ پروا ئې نشته. د موسی عليه السلام د قصې په دې برخي کي دا ډله او د دوی دا مېړانه او شهامت زموږ مخي ته ږدي چي فرعون د موسی عليه السلام مقابلي ته سحره راغونډ کړل، مسابقه پيل شوه، جادوګران مات شول، د موسی عليه السلام د دعوت په حقانيت پوه شول، ايمان ئې راوړ، خپل ايمان ئې اعلان کړ، فرعون په مرګ تهديد کړل او ورته وئې ويل: آيا زما له اذن او اجازې

نه د مخه مو ایمان راوړ؟

ñãJ¬æ “ Ï‰ÉSÑãç¸Î39 ¼çR] Ñã9 bŒ#ä Þ& Ÿ@6% ¼ç9 Óç¥B#ä A$%

7# »¬Å ôÜ /ã¬ã Ü&r Ñã ƒÏ‰ƒ& £èÜ% { bqç¸è? $ ö¡ ¬ù •ó Å9$

ÇÍÎÈ šú üÏèHø& Ñã Ÿ7Ïk¹ { r الشعراء: ۴۹

وئې ویل آیا مخکې له دې چې اجازه درکړم د هغه په خبره مو باور وکړ او ایمان مو راوړ؟ یقیناً چې دا حتماً ستاسو هغه مشر دئ چې جادو ئې درښودلې، اوس به وپوهیږئ (چې څه درسره کوم) حتماً به ستاسو لاسونه او پښې بدل رابدل پرې کوم او هرومرو به ټول په دار ځوړوم.

دا په داسې حال کې چې تر دې د مخه ئې ولس ته ویلي وو: ولې د موسی په ځای د خپلو سحره او جادوګرانو متابعت ونه کړو، مخصوصاً که له موسی (علیه السلام) سره په مقابله کې فاتح او غالب شي؟ ولې خپل دین پرېږدو؟ ولې د موسی (علیه السلام) قیادت او مشري ومنو؟ چې د بل چا قیادت او مشري منو ولې د خپلو مذهبي مشرانو (جادوګرانو) قیادت او مشري ته تسلیم نه شو؟ خوکله چې جادوګران د موسی علیه السلام د دعوت په حقانیت پوهیږي او ایمان راوړي، فرعون ئې په مرګ تهدیدوي او ورته وایي: اوس به وپوهیږئ چې ستاسو عاقبت به څه وي. د لاس او پښې په قطع کولو او په دار خېژولو تهدید کېږي خو وګورئ چې د دې تهدید او تخویف په مقابل کې د دوی ځواب څه دئ؟ حال دا چې له ایمان

راوړو ځو شېبې مخکي د فرعون په اشاره د موسی علیه السلام مقابله کوي، طمعه ئې دا ده چي فرعون اجر ورکړي او په دې خوښ او ډاډه دي چي فرعون ورته ویلي: حتماً به تاسو ته بدله درکوم او په هغه صورت کي به دربار ته مقرب وئ، ګورئ چي طمعه ئې له فرعونه، د فرعون په امر راغونډ شوي، د موسی علیه السلام مقابله کوي، د اجر طمعه ئې له فرعون څخه، په دې قانع کېږي چي که کامیاب او غالب شي نو د فرعون د دربار مقرب به وي، د درباریانو په فهرست کي به نیول کېږي، خو کله چي ایمان راوړي، په دې تهدید کېږي چي لاس او پښې به ئې قطع کېږي او په دار به خېژول کېږي، خو ډاډه او مطمئن دي او د فرعون د تهدید په ځواب کي وايي:

ÇÎÈ bqç) Zã $Zĥ 4Î $RÎ ŽöÊ ẅ (q%

الشعراء: ٥٠

وئې ویل: باک ئې نشته یقیناً چي موږ د خپل رب طرف ته بېرته ګرځو.

یعني په دې خبري ایمان لري چي د مرګ په نتیجه کي د خپل رب طرف ته ځي، په همدې خاطر له مرګه نه وېرېږي او وايي: پروا ئې نلرو.

ګورئ چي کاملاً بېباک دي او له مرګه وېره نه لري او مزید وايي:

ÇÎÈ ûüÏZB÷sßJø9$# Ar& $Yä b& $Z»«Ü z $YŠ‘ $Z9 •ÏÿøóƒÆ b& ßìJÔÛR $RÎ)

الشعراء: ٥٠

موږ له خپل رب نه د دې طمعه لرو چي ګناهونه مو راوبخښي، د دې لپاره چي لومړني مؤ منان یو.

ګورئ چي نه يوازي له مرګه ئې وروسته ختمه شوې، بلکي د پرون ورځي مادي طمعه ئې په معنوي تلوسي بدله شوې، اوس په دنيا کي له هيڅا هيڅ طمعه نه لري، يوازي له يوه الله نه طمعه لري. دا د ايمان نتيجه ده، له ايمانه مخکي د هغوی حالت وګورئ او له ايمانه وروسته، توپير ئې دومره لکه زمکه او آسمان.

قرآن د دغي قصې په ترڅ کي موږ ته وايي چي په آخرت د ايمان اغېز داسي دئ، له مرګه د انسان وېره ختموي، له ماسوی الله نه د انسان طمعه ختموي، نه يوازي دا چي وېره به ئې پای مومي بلکي د الله په لار کي مرګ به ئې تر ټولو ستره تمنا او هيله وي، مادي طمعه به ئې په معنوي تلوسې بدلېږي.

ډاډ او اطمئنان:

په آخرت د ايمان بله تقاضا دا ده چي انسان به هيڅکله د خپلو کړو وړو او هلو ځلو د نتايجو په اړه تشويش نلري، په دې به ئې کلک باور وي چي د خپلو هلو ځلو نتايج حتماً او په هر صورت کي ترلاسه کوي، که احياناً په دنيا کي ترې محروم شو نو په آخرت کي به په بشپړه توګه ترلاسه کوي، د همدې لپاره هغه هيڅکله نه مأيوس کېږي، په داسي حال کي چي ته په دې باور لرې او مطمئن يې چي د خپلو ټولو کړو وړو مکمل اجر به پرته له کموالي او ضياع، ځو ځو برابره تر لاسه کوې او ستا اجر د الله تعالی په نزد کي خوندي او محفوظ دئ، هيڅوک ئې نشي ضايع کولی او هيڅوک ئې نشي کمولی، دا باور په خپله د دې باعث شي چي انسان په هيڅ

صورت کي مأیوس نشي، تر سختو نه په سخت حالت کي مطمئن او ډاډه وي، ځکه هغه د خپل عمل له نتیجې مطمئن وي، انسان په هغه صورت کي مأیوس کېږي چي ګمان وکړي عملونه ئې بې نتیجې پاته شوو، د هغه هڅي حبط او ضایع شوې، خو چي انسان په دې ډاډه او مطمئن وي چي د خپلو عملونو او هلو ځلو اجر حتماً تر لاسه کوي، هغه په هیڅ صورت کي نه مأیوسه کېږي. عدم یأس، په آخرت باندي د ایمان نتیجه او د هغه غوښتنه او تقضا ده.

قرآن عظیم الشأن په دې هکله فرمایي:

ÓÉJûn§ `Ë (qÝí/ 7 Í»9réÿhÍ$)ïr « $ÏM»ƒ$«Î (rãÿ. šú ïÏ%©!$r

ÇÊÌÈ ÒOŠÏ&r ë>#‹ ã Nçl; 7 Í»9ré

او هغه چي د الله په آیتونو او له هغه سره په مخامخ کېدو باندي کافران شوي، همدا دوی زما له رحمته مأیوس شوي، دې ډلي ته دردناک عذاب دئ.

جنت د چا لپاره؟

قرآن موږ ته لارښوونه کوي او دا حقیقت راښیي چي د آخرت غوره مقام به د چا په برخه کېږي؟ څوک به ئې تر لاسه کوي؟ لکه چي فرمایي:

Ÿwr ÇÚ ö‘F $’Î #vqãè brß‰ƒÌãƒ Ÿw ûïÏ%©Ï9 $ygè=yèøgwU äïA¨F$#â‘$!$ 7ù=Ï?

ÇÑÌÈ ûüĵF-Bü è7ĵ»è@Ø #Š$ ¡ ù القصص: ۸۳

دا د آخرت کور مو د هغه چا لپاره گرځولی چي په زمکه کي نه لويي غواړي او نه هم فساد، او غوره پايله او نېک عاقبت همدغو پرهېزگارانو لره دئ.

دا مبارک آيت موږ ته وايي: د آخرت غوره مقام به هغه څوک ترلاسه کوي چي دا دوه صفتونه لري: خپله لويي نه غواړي او په زمکي کي فساد نه کوي، هغه چي د تکبر او لويي په ځای له الله تعالی وېره لري او د خپل رب په وړاندي خشوع او خضوع لري او هغه چي په زمکي کي فساد نه غواړي، يعني د ژوند مقصد ئې دا نه دئ چي پر نورو لويي تر لاسه کړي، او د لويي او تکبر دغه کرکجن احساس ئې په زمکي کي د فساد خوړولو ته وهڅوي، بلکي هغه له دې دواړو ځان ساتي، دا متقيان به د آخرت غوره مقام ترلاسه کوي، دوی ته نېکه پايله انتظار کوي.

د عمل او اجر ورته والی

قرآن عظيم الشأن موږ ته لارښوونه کوي چي د آخرت اجر به د انسان د دنيا عمل ته ورته او مشابه وي، يعني ته چي په دنيا کي هر څه کوې، په آخرت کي به ئې ورته بدله او سزا ترلاسه کوې، د آخرت اجر او عذاب به په دنيا کي ستا عمل ته ورته وي، لکه چي د اسراء د سورې په ۷۲ آيت کي لولو:

@Ê &r 4 Jã& í•Å y$ ’Î qû 4 Jã& ýJíÉ»d ’Î šc %. `Br

ÇÐËÈ Wx‹Î™ الاسراء:۷۲

او څوک چي دلته "په دې دنيا کي" ړوند وو، هغه به په آخرت کي هم ړوند او تر دې زيات تېروتی او لارورکی وي.

يعني چا چي په دنيا کي په پټو سترګو ژوند وکړ، له خپل بصيرت او سترګو ئې هغه کار وانه خيست چي ورسره ښايي، نه ئې د دنيا له پېښو او حوادثو عبرت او پند واخيست او نه ئې په عالم کي د عبرت نښو ته اعتناء وکړه، د ټولو هغو نښو له خوا د ړندو په څېر تېر شو چي انسان ته د خپل رب په لوري بلنه ورکوي او په آخرت ايمان ته ئې بلي، په دنيا کي ئې د ړانده په څېر ژوند وکړ، په آخرت کي به هم ړوند حشر کېږي، چا چي په دې دنيا کي له بصيرته محروم وو، د دنيا له عبرتناکو پېښو او صحنو ئې پند او عبرت وانه خيست، په عالم کي دې دقيق نظم، يووالي او هدفمندي د الله طرف ته هدايت نه کړ، ړوند پاته شو، د ړندو په شان ئې ژوند و کړ، هغه به په آخرت کي ړوند حشر کېږي، لکه په دنيا کي چي تېروتی او لارورکی وو، د سمي لاري له پېژندو عاجز او په سمي لاري له تلو بې زاره وو هلته به تر دې زيات تېر وتی او لارورکی وي، د جنت په لوري به لار نشي موندلی، د دوزخ په لوري به درومي او د جهنم په کندو کي به سقوط کوي، لکه څنګه چي هغه په دنيا کي لار ورکه کړې وه، په آخرت کي به هم له هغه نه لار ورکه وي، لکه څنګه چي هغه په دنيا کي د ړندو په څېر ژوند

کړی، په آخرت کي به هم ړوند وي.

همدا راز فرمايي:

Qöÿ ¼çõèàtbr %Z¥Ê ¢z±ŠëB ¼ãl bîù “Ìò2 ËE `ã Ú •ã& ôBr

ÇËÍÈ 4 Jã& ïpJ»ŠÉ$ طه: ۱۲۴

او چا چي زما له ذکره اعراض او ډډه وکړه نو يقيناً چي تنګ او ضيق ژوند به ئې په برخه وي او د قيامت په ورځ به ئې ړوند حشر کړو.

يعني چا چي په دنيا کي د الله تعالى له ذکر او يادولو او د الهي کتاب له پند او لارښوونو ډډه وکړه، الله جل شأنه ئې هېر کړ، د ړندو په څېر ئې ژوند وکړ، د هغه دنيايي ژوند به له تنګۍ، اضطراب، پرېشانۍ او تشويش سره توأم وي، هغه به د واقعي اطمئنان او آزادۍ مخ ونه ګوري، په اختناق او وحشت کي به ژوند کوي، که څه هم له زياتو امکاناتو برخمن وي، ډېر وسائل، ذرايع او امکانات ئې په واک کي وي، خو زړه به ئې ډاډه نشي، تل به مضطرب او پرېشانه وي. د انسان ترټولو لويه شتمني د زړه ډاډ او اطمئنان دئ، هغه به له دې شتمنۍ محروم وي، وسائل، بنګلې، مال، دولت او شتمني انسان ته د زړه اطمئنان نشي ورکولی، دا د الله تعالى ذکر او يادونه ده چي انسان ته اطمئنان ورکوي او زړه ئې ډاډه کوي، چا چي د الله له ذکر او ياده ډډه وکړه، په دې معنى چي الله ورپه ياد نشو او کوم کتاب چي الله تعالى نازل کړی هغه خپل لارښود نکړ، د هغه په رڼا کي ئې ژوند ونه کړ، هغه د ده د لاري ډېوه او د ژوند په ټولو برخو کي لارښود نه وو،

او د هغه له منلو ځنې ډډه وکړه، د دې اجتناب په وجه به په دنیا کې مضطرب او پرېشانه ژوند لري او د قیامت په ورځ به ړوند حشر کېږي.

ÇÊÎÈ #ŽÃ / &MZä6%r 4 Jã& ÚÍ?Ž³ m OÏ É ‘ A$%   طه: ۱۲۵

هلته به وایي: اې زما ربه! ولې دې ړوند حشر کړم په داسې حال کې چې سترګه ور وم.

ÇÊÎÈ Ó¤ Ÿ êPö x $7 Ï ‹ . r $kJŠÅZù $Zç f#ä 7 G?& 7 Ï ‹ . A$%

طه: ۱۲۶

الله تعالی به وفرمایي: همدا راز زما آیتونه درغلل خو تا هېر کړل "هغه دې ونه منل" نو همداسې به نن هېر کړی شې.

لکه تا چې د الله آیتونه هېر کړل، پند او عبرت دې ترې وانه خیست، همداسې به الله تعال نن تا ته التفات نه کوي، ستا په نسبت به توجه او اعتناء نه لري، دا ځکه چې تا د هغه د آیتونو په نسبت اعتناء او توجه ونه کړه.

همدا راز قرآن د هغو کسانو په اړه ډېره عبرتناکه وینا لري چې د الله آیتونه د ناڅیزې متاع په بدل کې پلوري، یا په دې معنی چې په الهي آیتونو په دې خاطر عمل نه کوي چې ګمان کوي دا به ئې له کوم خطر سره مخامخ کړي، ژوند او دنیایي ګټو ته به ئې صدمه ورسېږي، نو ځکه په دغو الهي لارښوونو له عمل کولو ډډه کوي او په دې توګه خپلو دنیوي ګټو ته ترجیح ورکوي او د الله آیتونو ته شا کوي او یا په دې معنی چې د څه قلیلې

متاع په مقابل کي ناروا او غلطي او د الهي لارښوونو خلاف فتواګاني ورکوي، د الله آيتونه پټوي، حق او باطل سره ګډوي، فرمايي:

Ẅ š• Í»9rÉ¸x‹Î% $ŸJ0 bÍÈJ‡&r «! $Ÿ‰ôgèÎ brǔû¸ ûïÏ%©!$# bÎ)

Pöq÷ƒ bÍõ] ãÅZƒ Ÿwr ª! $# ãNßgßJÏk6 ãƒ Ÿwr Í•Åz Fy$# ’Î Nßgs9 ,»n=z

Ç ÈÒOŠÏ9 r& ëU #‹ ã óOßgs9r óOÎg‹Å2“ãƒ Ÿwr ÏpJ»uŠÉ)ø9$# آل عمران:۷۷

يقيناً هغه چي د الله په عهد او په خپلو قسمونو لږ بيه پېري، دوى ته به په آخرت کي هيڅ برخه نه وي او د قيامت په ورځ به نه الله ورسره تکلم کوي او نه به ورته نظر کوي او نه به ئې پاکوي او دوى لره به دردناک عذاب وي.

يعني هغه کسان چي له الله تعالى سره په خپل عهد او ژمني وفا نه کوي، او الهي حکم او دستور ته غاړه نه ږدي، (عهد هغه حکم او دستور ته هم وايي چي د پاچا له لوري د رعيت په نامه صادرېږي) او هغه چي د خپلو قسمونو په مقابل کي قليله متاع تر لاسه کوي، دوى لره په آخرت کي هيڅ برخه نشته، دا ځکه چي هغوى خپله دنيوي برخه تر لاسه کړې، د ځه لپاره چي دوى د الله تعالى عهد او خپل قسمونه پلورلي وو هغه ئې په دنيا کي تر لاسه کړل، نو ځکه به په آخرت کي د دوى لپاره هيڅ برخه نه وي. الله تعالى به له دوى سره تکلم ونه کړي، لکه څنګه چي دوى د الله د کتاب په آيتونو تکلم نه وو کړى، په دنيا کي ئې خلکو ته نه وو بيان کړى، هغه ئې کتمان کړى او پټ کړى وو، الله جل شأنه به هم د قيامت په ورځ له دوى

سره تکلم و نه کړي. دوی ته به و نه ګوري، دوی هم په دنیا کې د الله آیتونو ته ونه کتل، د دې الهي حکم ستروالی او عظمت ته ئې ونه کتل، د خپلو مسئولیتونو لوی والي ته ئې التفات او اعتناء ونه کړه، الله جل شأنه به هم دوی ته د قیامت په ورځ د رحمت په نظر و نه ګوري. او پاک به ئې نه کړی، د ګناه پېټي به ترې کوز نه کړي، د دوی لمن به د ګناهونو له هغو ګنده داغونو پاکه نه کړي چې په دنیا کې ئې پرې لړلې وه، دوی د علماوو او پیغمبر علیه السلام د ورثه وو په توګه مکلف وو چې اجتماع له مفاسدو او مظالمو پاکه کړي، د خیر طرف ته بلنه ورکړي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر وکړي، دا د دوی دیني مسئولیت وو، خو هغوی دا د تزکیې دنده ترسره نه کړه، په ټولنه کې د مفاسدو او مظالمو په خلاف اوچت نه شوو، د فساد او ظلم په ضد ئې غږ پورته نه شو، مقابله ئې و نه کړه، اجتماع او ټولنه ئې له مفاسدو اومظالمو نه پاکه نه کړه، الله جل شأنه به هم هغوی له ګناه نه تزکیه او پاک نه کړي، دوی ته به عفوه و نه کړي او په ګناهونو بار به د دوزخ طرف ته درومي. او دوی لره به دردناک عذاب وي، دا ځکه چې دوی مکلف ول د مظلومانو مرسته وکړي، هغوی ته لاس ورکړي، له ظلمه ئې وژغوري، خو دوی دا کار ونه کړ، په دې خاطر به د قیامت په ورځ دوی لره همدا راز دردناک عذاب وي.

د البقرې د سورې په ۱۷۴ آیت کې هم دې مطلب ته اشاره شوې چې د آخرت عذاب به د دنیا د عمل سره ورته وي، لکه چې فرمایي:

šc rǰdȇ„r É»GÅ6 ß$`Ë ª!$A“R& $B bqßJçF õ3tƒ šú ïÏ%©!$# bÎ)

Ẅr ‘$Z9$žwj ôĝïqäl,ç ’î šc qèäÛ $B 7 í»9ré ¸x‹î% Y ¾ïnî

Dšï& ë #‹ã óĝ9r Ïi‹ŵ2 “ãŴr þJ»Šý¡$Pöÿ ª! $Dĝ3ïk6 ã

ÇÊÐÍÈ البقره: ۱۷۴

يقيناً هغه کسان چې د الله کوم نازل کړی کتاب پټوي او لږ بيه پرې پېري، نو دا ډله له اور نه پرته بل څه په خپلو ګېډو کې نه خوري (نه اچوي) او الله به نه د قيامت په ورځ ورسره خبرې کوي او نه به ئې پاکوي او دوی لره به دردناک عذاب وي.

يعني چا چې د الله د کتاب له بيانولو ډډه وکړه، د کومي دنيوي ګټي لپاره ئې د الله د کتاب کوم څه پټ کړل، د ظلم او فساد په خلاف ئې غږ اوچت نه کړ، له جهل او شرک نه د خلکو د ژغورني لپاره ئې جهاد ونکړ، يا د دې لپاره چي ژوند او مال متاع ئې په خطر کې ونه لوېږي او يا د دې لپاره چي په دې کتمان سره له ظالمو واکمنانو څه ترلاسه کړي، نو د قيامت په ورځ به الله تعالى له ده سره تکلم نه کوي، همغسي لکه چي ده د الله په کتاب تکلم نه وو کړی، له ګناه به ئې پاک نه کړي، همغسي لکه چي ده له فساد سره مقابله نه وه کړې او ټولنه ئې له ظلم او شرکه نه وه پاکه کړې، ده لره به دردناک عذاب وي، همغسي لکه چي ده مظلومان په دردناکو عذابونو کې يوازې پرېښې وو، څه چي په دې سکوت او مداهنت ترلاسه کوي په اصل کي د دوزخ اور دئ چي په خپلي ګېډي کي ئې اچوي، دوی د

هدایت په ځای ضلالت غوره کړی او د مغفرت په ځای الهي عذاب، د الله له کتاب څخه د دوی هر اختلاف له حق او حقیقت نه اختلاف دئ.

له ناڅیزي بیي څخه یا مقصد دا دئ چي که دا ډله د دې شنیع عمل په مقابل کي هر څه تر لاسه کوي، هغه قلیله بدله او ډېره کمه بیه ده، او یا ئې مطلب دا دئ چي دا خلک په ډېر کم قیمت اخستل کېږي، دا کار د ډېرئ قلیلي باجورې په مقابل کي کوي، د دوی او د فتواګانو قیمت ئې ډېر ارزان دئ، دغه کسان چي ما انزل الله پټوي او د الله د کتاب له تبلیغ، ارشاد او خلکو ته ئې له رسولو نه ډډه کوي او د هغه په مقابل کي څه تر لاسه کوي، په ډېر کم قیمت سره اخستل کېږي، د دوی او د دوی د فتواګانو بیه ډېره کمه ده.

دا مطلب هغو کسانو ته هم متوجه دئ چي د قلیلي متاع په مقابل کي حق پټوي، غلطي فتوی ګاني ورکوي او د واکدارانو ناروا کړني او اقدامات توجیه کوي او هغو کسانو ته هم متوجه دئ چي په دې خاطرحق پټوي او له څرګندولو ئې ډډه کوي چي کومه صدمه ورونه رسېږي، له مأموریته منفک نشي، زندان ته ولاړ نشي او کاذب عزت او واهي اعتبار ته ئې صدمه و نه رسېږي.

څوک به قیامت نه مني؟

قرآن عظیم الشأن موږ ته دا هم ښیي چي د قیامت تکذیبوونکی څوک دئ او ځانګړتیاوي ئې کومي؟ د کومو خصلتونو په وجه انسان له قیامته انکار کوي او راتګ ئې محال ګڼي؟ لکه چي فرمایي:

%Gèã @ä žvĵ ÿäñÎ Ü ÉÉ3ã $Br Ç‼È Èi$!$PÇxÎ bqçÉ3ã ûïï%$

Ç‼È ÀŠÏ&   المطففين: ۱۱-۱۲

- هغه چې د سزا ورځ ئې دروغجنه گڼله. او جروغجنه ئې نه گڼي مگر هر تېرى كونكى گنهگار.

په دې مباركو آيتونو كي د مطففينو څو كركجن خصلتونه په گوته شوي:

الف: دوى دروغجن دي، د نورو په هكله په خپلو دروغجنو قضاوتونو سره د تطفيف جرم او گناه كوي.

ب: نه يوازي د نورو په باب دروغ وايي، افتراء كوي او په عزت او حيثيت ئې تېرى كوي، بلكې (يوم الدين) هم تكذيبوي او دروغ ئې گڼي.

ج: (تعدي: تېرى) او (اثم: گناه) دوى هغه ځاى ته رسولي چې (يوم الدين: د سزا ورځ) دروغ وگڼي، يعني دوى په دې وجه له آخرت او د عملونو له مكافات او مجازات نه انكار نه كوي چې كافي، قانع كوونكي او معقول دلايل ورته نه لري، بلكي وجه ئې دوه نوري خبري دي: يوه ئې دا چي دوى په خپل حق او حد قانع نه دي، مخكي ئې د بل په حق تېرى كړى او په راتلونكي كي هم د تېري اراده لري او بله ئې دا چي په گناهونو لړلي دي، تر دې د مخه ئې هم گناهونه كړي او له دې وروسته هم د گناه اراده لري، دغه (تېرى) او (گناه) له آخرته د دوى د انكار لاملونه دي.

د دې آيت په وړاندي چي وايي فقط (معتد) او (اثيم) له آخرت او

الهي محاسبې انکار کوي، باید لږ توقف وکړو او وګورو چي دا څنګه او ولي یوازي تېرى کوونکی او ګناهګار له الهي محاسبې انکار کوي؟!! څنګه تېرى او ګناه انسان هغه ځاى ته رسوي چې د مکافات او مجازات حقیقت ونه مني او آخرت دروغ وګڼي؟!! له دې آیته معلومېږي چي د تېري کوونکي او ګناهګار انسان لپاره په آخرت نه باور او له الهي محاسبې انکار، ذهني محرک لري نه عقلي دلیل، هغه له داسي ستونزي سره مخامخ دئ چي باید ځان ته دا خبره تلقین کړي چې نه آخرت شته، نه حساب او کتاب او نه مکافات او مجازات، دی قیامت د ځان لپاره یوه خطرناکه پېښه ګڼي، چي عواقب او پایلي به ئې ده ته ډېري دردناکي وي، په آخرت د باور تصور ئې سخت ځوروي، ناچار باید په دروغجنو تلقینونو سره له دې اضطراب او پرېشانۍ ځان وژغوري، انسان عادتاً په اغفالوونکو او غولوونکو تلقینونو سره محتمل خطر نفي کوي او په دې سره ځان له ذهني اضطراب او پرېشانۍ ژغوري. دا د ګنهګار لپاره یوه رواني مسئله ده چي له قیامته به انکار کوي، لکه ته چي په یوې خطرناکي لاري درومې، د تلو پخه اراده دي کړې، که څه هم په لاري کي خطر دئ، خو ته حتماً هدف ته ځان رسول غواړې، نو له ځان سره دوکه کوې، ځان ته دا تلقین کوې چي خطر نشته، همدغه راز به د قیامت ورځ هغه څوک دروغ ګڼي، چي معتد او اثیم وي. هغه که د قیامت په ورځ باور وکړي خپل عاقبت ورته وخیم او خطرناک برېښي، د خطرناکي محاسبې له تصور نه د ځان ژغورلو لپاره ځان تلقینوي چي دا د قیامت ورځ نشته، حساب او کتاب او د عملونو

مکافات او مجازات نشته، همدا وجه ده چي قرآن فرمايي: د قيامت ورځ نه تکذيبوي مګر هر معتد او اثيم، دا ځکه چي هغه ته د دې خبري منل ګران دئ چي د خپلي اعتدا، تجاوز، تېري، ظلم او د خپلو ګناهونو سزا به ګوري.

4?ã b#' @/ ž . ÇÌÈ ûüïrF $ŏÜ™& A$% $Zþ/#ä ïøã 4?Ĝê#Ĕ

ÇÍÈ bqç7Å3ƒ (qç. $B Nÿqè المطففين: ۱۳-۱۴

چي کله زموږ آيتونه پرې ولوستی شي وايي: د مخکنيو کيسې دي!! نه، داسې نه ده، بلکي د دوی پر زړونو، د دوی لاس ته راوړنو زنګ وهلی دئ.

يعني دا کسان نه يوازي له خلکو سره په خپل چلند کي مطفف دي، بلکي له څرګندو الهي آيتونو سره په معامله کي هم مطفف دي، دا دئ ګورئ چي الهي آيتونه اساطيرالاولين ګڼي، په څو معناوو:

۱ – دا د آخرت آخرت خبري مو ډېري اورېدلې، ډېرو دا خبره کړې چي قيامت راتلونکی دئ، بېرته به راژوندي کېږئ او د خپلو عملونو سزا به ګورئ، خو تر اوسه نه قيامت راغی او نه د دوی وعد او وعيد ترسره شو.

۲ - قرآن ئې د تېرو قومونو د قصو مجموعه ګڼلی، يوه تاريخي کتاب ته ورته!! دا يوازي دوی نه دي چي د الله لارښود کتاب ته ئې اساطير الاولين ويلي، مخکنيو امتونو هم له الهي کتابونو سره دغه معامله کړې، دا دی وګورئ له تورات او انجيل سره هغو خلکو څه معامله وکړه چي په همدې کتابونو د ايمان دعوا کوي، راشئ بايبل وګورئ چې د مسخره کيسو مجموعه ترې جوړه شوې، داسې مسخره کيسې چي هر هوښيار او عاقل

انسان ته خندا پرې ورځي، انسان د هغه چا عقل او شعور ته حيرانېږي چي دا له مسخره کيسو ډک کتاب د الله تعالى له لوري په پيغمبرانو نازل شوى کتاب ګڼي، له قرآن څخه هم ډېرو هغو خلکو اساطيرالاولين جوړ کړى چي د ايمان دعوا کوي، څوک چې د قرآن بحثونه، وعد او وعيد ئې په هغې زمانې پوري محدودوي چي دا کتاب په کي نازل شوى او ګمان کوي چي په قرآن کي دا له مؤمنانو سره د الهي تأييد او نصرت وعدې، د هجرت او جهاد احکام، د بري او فتح زېري، د دښمن د حتمي ماتې او د مؤمنانو د حتمي بريا او برلاسي وړاندويني، ټولي په همغې زمانې پوري مربوط ګڼي، د موسي عليه السلام او فرعون او نورو تاريخي څېرو او د دوى د زمانې د پېښنو په هکله د قرآن بحثونه تاريخي بحثونه ګڼي، نه د الهي ثابتو سننو لپاره تاريخي بېلګي، په حقيقت کي دغو هم له قرآنه اساطيرالاولين جوړ کړى، قرآن دا څېرې او په دوى پوري اړوند قصې د تاريخي بېلګو په څېر وړاندي کوي، پيغمبر عليه السلام ابوجهل د خپل امت فرعون ګڼي:

عن ابن مسعود ... قال فلما وقف عليه صلى الله عليه وسلم قال هذا فرعون هذه الأمة   رواه الطبراني

له ابن مسعود نه روايت دى چې وئي ويل: کله چې پيغمبر صلى الله عليه وسلم د ده د جسد خوا ته ودرېدو نو وئې ويل : دى د دې امت فرعون وو.

هو! هره زمانه ځان ته فرعون لري او په مقابل کې ئې يو موسى، د پيغمبر عليه السلام د امت فرعون ابوجهل وو.

يعنى فرعون يوه تاريخي څېره نه بلکي يوه تاريخي بېلګه ده، د ظلم،

استبداد، اختناق، فساد او کفر بېلگه، د تاریخ فرعون مړ شوی خو د قرآن فرعون په هره زمانه کي شته، نن هم شته او سبا به هم وي، د کلي په کچه هم، د هېواد په کچه هم او د ټولي نړۍ په کچه هم، پرون بریژنف یو فرعون وو او نن جورج بش یو فرعون دئ. عمر رضي الله عنه ته اطلاع ورکړی شوه چي فلاني د پخو خښتو دوه منزله کور جوړ کړی، وئې ویل: گمان مي نه کاوو چي د محمد علیه السلام په امت کي به هم کوم فرعون راپیدا شي، هماغه چي هامان ته ئې وویل: د پخو خښتو قصر راته جوړ کړه!! گورئ چې صحابه وو فرعون یوه تاریخي څېره نه بلکي یوه تاریخي بېلگه گڼله، د دوی په نظر د قرآن په قصو کي د قرآن مفاهیمو ته عیني تجسم ورکړی شوی، الهي سنن په کي تمثیل شوي، عقایدو ته ترسترگو کېدونکي هیکلونه ورکړی شوي، د هري قصې په ترڅ کي یوه مفهوم ته ژوندی او عملي مثال وړاندي شوی، ترڅو ښه څرگند شي او هرچا ته پرې پوهېدل آسانه شي. قرآن د دې لپاره چي خپل مخاطب په دې ښه پوه کړي چي د حق او باطل ترمنځ نزاع او د ظالم او مظلوم ترمنځ جگړه یو دائمي سنت دئ، دا جگړه پرون وه، نن شته او سبا به وي، خو تل به ئې نتیجه د حق غلبه او د باطل زوال او د حق پالو بریا او د باطل پالو ماتې وي، خو دا مطلب او ټول جوانب ئې خپلو مخاطبینو ته د فرعون او موسی علیه السلام د قصې په ترڅ کي مجسم کوي.

د دغو مطففینو د ضمیر صفحه لړلې او زنگو وهلې ده، فجور، کذب، اعتدا، اثم او نورو بدو عملونو او گناهونو د دوی پر زړه او دماغ داسي توره او

پرېږه پرده غوړولې چي د دوی ټول معیارونه ئې ورته بدل کړي، د دوی قضاوتونه ئې تر خپل اغېز لاندي نیولي او د دوی کار ئې هغه ځای ته رسولی چي د الله تعالی څرګند آیتونه اساطیرالاولین وګڼي، څوک چي د الله له آیتونو سره دا معامله کوي، هغه ته دا ډېره عادي خبره ده چي قیامت دروغ وګڼي، د خلکو له ښېګڼو او وړتیاوو سترګي پټي کړي او په خپلو قضاوتونو کي د تطفیف مرتکب شي.

په دې توګه تاسو ګورئ چي د قرآن له نظره له آخرته انکار او د هغه تکذیب، د ګناهګارانو کار دئ، داسي نه ده چي هغوی د دې لپاره داسي عقلي دلیل لري چي په خپله پرې قانع شوي یا بل پرې قانع کړي، هغه د خپلي ادعا د اثبات لپاره هیڅ دلیل نشي وړاندي کولی، حقیقت دا دئ چي کافر د خپل کفر لپاره هیڅ دلیل نشي وړاندي کولی، هغه له بل سره هم دوکه کوي او له ځان سره هم، له خپل عقل او ضمیر سره خیانت کوي. د ده د کفر او د قیامت له ورځي د انکار باعث او دلیل صرف دا دئ چي غواړي له ذهني فشار نه ځان وژغوري، ځان داسي تلقین کړي چي قیامت نشته، مواخذه او حساب کتاب نشته.

فهرست

عنوان صفحه

د ناشر مقدمه ۱
په آخرت ایمان..۳
په آخرت باندي د ایمان معنی: ۴
د آخرت د اثبات دلائل ۸
هر څه پیل او پای لري: ۱۷
د عملونو مکافات او مجازات:........................ ۲۱
په عالم کي نظم او هدفمندي:........................ ۳۷
په آخرت د ایمان غوښتني............................ ۶۲
آخرت ته په دنیا ترجیح ورکول ۶۲
دنیا وسیله او آخرت هدف ګڼل........................ ۷۰
له مرګه نه وېرېدل ۷۴
ډاډ او اطمئنان: ۸۳
جنت د چا لپاره؟.................................... ۸۴
د عمل او اجر ورته والی............................. ۸۵
څوک به قیامت نه مني؟.............................. ۹۲